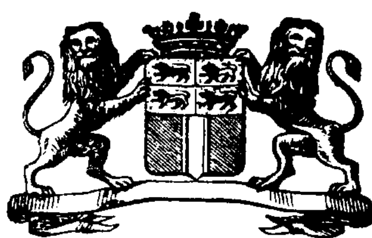
N°. 287. VRIJDAG 2 DECEMBER. A°. 1859.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is *f* 24 's jaars of *f* 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaren en Postkantoren abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat Wijk 10, N°. 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels . . *f* 1.—
Iedere regel meer . . . . - 0.20
Andere Advertentien per regel . . . . - 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort een
BIJBLAD.

BUITENLAND.

LONDEN den 30 November.

De Koningin, de Prins Gemaal en Prins en Prinses Frederik Willem van Pruissen bragten eergisteren een bezoek aan de Hertogin-Weduwe van Kent te Frogmore en vervolgens aan den Prins van Wallis te Oxford.

Prins Frederik Willem van Pruissen bezocht gisteren het arsenaal te Woolwich, om in de werkplaatsen aldaar de wijze gade te slaan op welke de Armstrong-kanonnen vervaardigd worden.

— De Times heeft nu een zeer vredelievenden toon aangeslagen, betoogt hoe de geheele Engelsche dagbladpers met vriendschappelijke gevoelens jegens Frankrijk bezield is, en erkent de gematigdheid der Fransche dagbladen ten opzigte van Engeland, sedert de uitvaardiging der bekende circulaire van den minister Billault.

Ook hebben de Times en andere bladen hunne zienswijze ten opzigte van het Congres gewijzigd en achten, nu zij de regten der Italianen voor gewaarborgd houden, de deelneming van Engeland aan zoodanig Congres niet alleen niet langer gevaarlijk, maar zelfs raadzaam, dewijl de Regering nu de houding bewaren kan, van den aanvang af door haar aangenomen.

Intusschen blijft de beweging tot aanwerving van vrijwilligers voortduren. Uit de nu openbaar gemaakte lijsten der leden van het committé der Associatie tot bevordering der nationale verdediging, onder het voorzitterschap van den heer S. Herbert, blijkt dat zij niet minder dan twintig ondervoorzitters heeft, waartoe de lords Palmerston, Derby, Malmesbury enz. behooren, terwijl lord Elcho onder de leden van het werkend committé geteld wordt en de heer G. Russell, neef en geheim-secretaris des Ministers van buitenlandsche zaken, honorair secretaris daarvan is.

—Het door alle dagbladen overgenomen berigt wegens de vermeerdering van elk der 35 eersteregementen des Engelschen legers met een nieuw bataillon wordt door de United Service Gazette bepaald tegengesproken, terwijl de Daily News de dwaling nu aan eene drukfeil toeschrijft. Volgens eerstgenoemd blad wordt slechts een enkel regement met een tweede bataillon vermeerderd.

— Gisteren werd in de London Tavern alhier eene zeer talrijke vergadering van reeders, scheepsbouwmeesters, scheepskapiteins en andere bij de zeevaart belanghebbenden gehouden, om den tegenwoordigen verderfelijken toestand der Engelsche scheepsbelangen in overweging te nemen en zich over het indienen van verzoekschriften aan het Parlement te verstaan, in welke een veelomvattend en onpartijdig onderzoek naar den bestaanden toestand der Britsche scheepvaart, de oorzaken daarvan en de wetten en bepalingen aan welke zij thans onderworpen is, verlangd zal worden. Uit verschillende zeehavens waren deputatien of op zich zelf staande personen tegenwoordig, terwijl uit andere havens brieven van vereenigingen voor de scheepvaart ontvangen waren, in welke deze verklaarden zich met het doel der vergadering geheel te vereenigen. De heer Crawford leidde de werkzaamheden als voorzitter.

De dagbladen, in de eerste plaats die welke meer bijzonder aan de belangen van scheepvaart en handel gewijd zijn, verheugen zich zeer dat deze sedert lang besproken zaak eindelijk meer regtstreeks in het Parlement gebragt en aan de beraadslaging daarvan onderworpen worden zal. De maatregel tot tegemoetkoming en wegneming van grieven, door eene in december 1858 gehouden vergadering verzocht, is, zeggen die bladen, toenmaals door de Uitvoerende Magt geweigerd, op grond dat de kwijnende toestand der belangen van de scheepvaart van voorbijgaanden aard was. Sedert zijn er twaalf maanden verloopen, en het kwaad is niet slechts onverminderd gebleven, maar van maand tot maand verergerd.

PARIJS den 30 November.
(*Particuliere Correspondentie.*)

De Moniteur bevat heden eene nota, waarin wordt medegedeeld dat de brieven van oproeping tot een Congres gisteren aan de veschillende Mogendheden zijn verzonden. Binnen weinige dagen zullen wij in het regeringsorgaan de antwoorden van die Mogendheden zien opgenomen, voor 't minst zoo zij niet afwijzend zijn.

Het eenige belangrijke nieuws van den dag is een valsch gerucht, — want zoolang het tegendeel niet bewezen is moet men het feit voor onwaar en welligt voor niets meer dan eene beurs-manoeuvre houden. De telegraaf heeft medegedeeld dat van de forten van Tanger geschoten is geworden op het Fransche eskader en dat daarop door een bombardement was geantwoord. De zaak kan zich onmogelijk aldus hebben toegedragen. In ieder geval zouden eenige kogels kunnen zijn afgeschoten tegen de twee of drie Fransche schepen die op de reede van Tanger liggen, en het Fransche eskader dat op drie uren afstands voor Algesiras ten anker ligt, zou dan onmiddellijk Tanger hebben moeten aanvallen. Maar ik herhaal: het is bijna zeker niets dan een valsch gerucht; de laatste berigten, aan het Ministerie van marine ontvangen, maakten van niets dergelijks gewag. Wij moeten dus de bevestiging afwachten.

L'Opinion Nationale heeft heden eene waarschuwing ontvangen, omdat het blad in zijn politiek overzigt de navolgende zinsnede had opgenomen: „Het gezag (het wereldlijk gezag van den Paus) is eene altijd bloedende wonde in de zijde der Katholieke Kerk; zij verlaagt haar in de oogen der wereld." De zinsnede had slechts één gebrek: zij was te scherp wat den vorm betreft. In den considerans van het ministerieël besluit leest men dat: „deze zinsnede eene beleediging is van eene vreemde Regering en van de Kerk, waarvan de H. Vader het hoofd is."

Tevens heeft genoemd blad bevel ontvangen om de mededeeling te staken van den roman van den heer Champfleury, den apostel van het realismus, getiteld: *La Mascarade de la vie Parisienne.* Deze roman bevatte eene bij wijlen zeer cynische schildering van het leven der studenten, der voddenrapers en der paardenvilders.

De slag aan l'Opinion Nationale toegebragt is vooral daarom hevig, wijl het blad, als liberaal orgaan en desniettemin den Keizer toegedaan, de traditiën van den conventionelen eerbied wilde verloochenen en steeds de waarheid zeggen, — men moet het bekennen somwijlen met wat al te groote vrijpostigheid.

Een belangrijk feit voor de toekomst onzer marine is dat een van onze kanonneerbooten van Cette naar Bordeaux is gekomen door het kanaal van het zuiden en het zijkanaal. Men spreekt er van deze twee kanalen wijder en dieper te maken, ten einde zij bevaarbaar zouden worden voor onze groote schepen, die alsdan niet langer Gibraltar zouden behoeven te passeren om van de Middellandsche Zee in den Atlantischen Oceaan te komen.

Het proces van l'Ami de la Réligion, naar aanleiding van den vervalschten brief van Koning Victor Emmanuel, is heden voor de correctionnele regtbank gekomen, maar daar de abt Sisson, die zelf zijne zaak wil verdedigen, ziek is, werd de behandeling acht dagen uitgesteld.

— De laatste serie van genoodigden is thans naar Compiègne vertrokken. Zij zullen aanstaanden zondag van daar terugkeeren. De Keizer wordt mede zondag of uiterlijk maandag terug verwacht.

— Onder de geschenken, die voor de reeds meer vermelde tombola ten voordeele van hulpbehoevende kunstenaars zijn ontvangen, bevindt zich ook eene teekening van den bekenden photografist en teekenaar van karikaturen, Nadar. Zij stelt voor een Italiaan, in staande houding, het regterbeen in eene laars, door den vorm herinnerende aan den geographischen vorm van Italië. Deze laars, die in geen besten toestand verkeert, is bedekt met groote stukken, waarop men leest: *Vrede van Villafranca, — Tractaat van Zurich. — Congres, — Magenta*, enz. Achter den Italiaan is een Zouaaf, dien de teekenaar, om ligt te gissen redenen, slechts op den rug doet zien, maar in wien sommigen met alle geweld gelijkenis willen bespeuren met een zeer doorluchtig personaadje, bezig met schoenen te lappen, omgeven van allerlei soorten van oude schoenen en laarzen. Boven zijn winkel leest men het opschrift (waarvan de vertaling veel van het pikante doet verloren gaan); *Bezorgt alles wat tot zijn vak (son Etat) en zelfs wat tot de vakken (les Etats) van anderen behoort.* Regts eene buste van Garibaldi, nadenkend van uitdrukking. Op den achtergrond de lucht, bezwangerd met bloedroode wolken, waartusschen een bliksemstraal heen schiet. Aan de voeten van den Italiaan eene bom, die op 't springen staat. Wat echter niet te beschrijven valt is het onrustige en armzalige voorkomen van den armen Italiaan, de klagelijke wijs waarop hij zich het hoofd krabt en zijn been, dat al zeer ongelukkig geschoeid is met de gelapte laars, uitstrekt, onder het uitspreken van de woorden, onder de teekening geplaatst: „*Zal ik er nu beter meê loopen dan vroeger?* . . . . .

Het spreekt van zelf dat de administratie zwarigheid heeft gemaakt het geschenk voor de tombola aan te nemen; de heer Nadar heeft daartegen aangevoerd dat zijne teekening niets beleedigends bevatte, maar eenvoudig eene vraag stelde zonder haar te beslissen. Men denkt dat de Keizer zelf hier uitspraak zal moeten doen. Intusschen is er voor de teekening, zoo hare opneming geweigerd mogt worden, reeds nu eene som van 1500 francs geboden.

— De heer Mathieu, onder-commissaris van marine, vergezeld van een officier der kavalerie, is naar Batavia vertrokken, om aldaar paarden aan te koopen. Daar de Fransche consul te Manilla instructiën heeft ontvangen om 400 muilezels aan te koopen voor onze artillerie, zal de heer Mathieu zich ook vervolgens naar Manilla begeven.

— De generaal Collineau en zijne adjudanten zijn te Toulon aangekomen, van waar zij eerstdaags naar China zullen vertrekken. Het expeditie-korps is thans compleet door de aankomst van de korpsen artillerie en genie.

— In het departement Maine en Loire is de regeringskandidaat, de heer Segris, met 20,000 stemmen tot afgevaardigde gekozen. Zijn tegenstander bekwam 3000 stemmen.

— Men schrijft uit Florence dat twee zaken, het ontslag van Garibaldi en de delegatie van den heer Buoncompagni voor het regentschap, aldaar nog steeds de algemeene aandacht bezig houden. Omtrent het eerste feit verneemt men thans uit eene goede bron, dat de verhouding van de generaals Fanti en Garibaldi, uit den loop van de gebeurtenissen en den drang der omstandigheden geboren, niet langer voort kan duren, vooral nadat de jongste wending in de Italiaansche zaak het uitzigt op een spoedigen strijd heeft doen plaats maken voor het geduldig afwachten van den uitslag van het Congres en de verdere organisatie van het leger thans de hoofdzaak geworden is. Intusschen strekken de antwoorden van Garibaldi aan zijne vrienden en zijne proclamatien niet weinig om zijn invloed en de tooverkracht van zijn naam bij volk en leger in stand te houden

Wat de benoeming van den heer Buoncompagni betreft, de baron Ricasoli blijft standvastig op het terrein der wettigheid, maar men twijfelt toch niet of de geheele zaak zal tot een goed einde gebragt worden. De heer Buoncompagni zal waarschijnlijk te Florence zijn zetel komen vestigen; overigens blijven de heeren Ricasoli te Florence en Farini te Bologna, Modena en Parma hun vroeger gezag schier onveranderd waarnemen. Het gezag van den heer Buoncompagni zal dus uit een oogpunt van wettigheid zonder veel beteekenis zijn, maar door den vertegenwoordiger van Sardinië's staatkunde uitgeoefend, verkrijgt toch dat gezag eene andere en zedelijk belangrijke beteekenis.

— Volgens nadere berigten uit Bologna is de manifestatie, welke onlangs ter eere van Garibaldi plaats had, het gevolg geweest van eene poging om eene beweging op groote schaal uit te lokken. Die poging is echter afgestuit op de waakzaamheid en het gezond verstand der burgerij.

Uit den Kerkelijken Staat verneemt men dat hier en daar, inzonderheid in de Marken en Umbrie, talrijke en belangrijke in hechtenisnemingen plaats hebben gehad. Op het Vatikaan heerscht veel levendigheid: de Kardinalen loopen af en aan om den H. Vader te overtuigen dat hij dwaas zou doen zich tot eenige hervormingen te verbinden. Pius IX, die het goede wil, maar uiterst zwak is, eindigt altijd met den laatsten spreker gelijk te geven en brengt daardoor den hertog de Grammont, die reeds vrij wat meende gewonnen te hebben, tot wanhoop.

Uit Napels wordt geschreven dat de opstand van Potenza door den generaal Scotti met zijne troepen is onderdrukt. Het leger in de Abruzzen betrekt de winterkwartieren, maar wordt geenszins ontbonden. Zonderling is het dat men zoo stijfhoofdig de oorlogzuchtige oogmerken van den jongen Koning blijft ontkennen. Men zegt dat er in diep geheim van wege de Regering twee politieke brochures worden gedrukt. Bij gebreke van belangrijk nieuws houdt dit de nieuwsgierigheid van het publiek gespannen. De verwijdering van Garibaldi uit Midden Italië heeft overigens de Napelsche Regering een steen van het hart gewenteld.

— Aangaande den oorlog tegen Marokko wordt den 29 dezer het volgende nader uit Madrid gemeld:

De maarschalk O'Donnell is gisteren morgen te Ceuta aangekomen, heeft het versterkt kamp doorloopen en de door het eerste legerkorps ingenomen stellingen goedgekeurd. Het reserveleger is ontscheept, alsmede de eerste divisie van het tweede legerkorps; de tweede divisie werd verwacht. De maarschalk zal aanvallenderwijze gaan handelen, zoodra hij het oorlogsmaterieel ontvangen heeft; alle schikkingen daartoe zijn gemaakt.

De generaal Echague heeft eene niet gevaarlijke wonde bekomen en zal binnen drie dagen het bevel weder kunnen aanvaarden. Het gevecht van den 25 dezer is zeer hevig geweest. De Mooren hebben zware verliezen ondergaan en de Spanjaarden hadden 80 dooden en 400 gekwetsten. De Spaansche troepen hebben een zeer grooten moed betoond.

Gisteren deed de maarschalk O'Donnell eene verkenning naar den kant van Tetouan. De Mooren hadden zich in aanzienlijk getal naar den mond der Anghera begeven. De maarschalk had eene beweging bevolen om hun den terugtogt af te snijden en de versterkte gedeelten van het kamp onderling te verbinden, maar de Mooren hielden zich op een afstand staande en de maarschalk is des avonds in het kamp wedergekeerd. De Mooren zijn op 4 kilometers van de Sierra Bullones gekampeerd.

Het schip Genova is in de haven van Mallaga verbrand; het had oorlogsmaterieel en 150 muilezels aan boord. De bemanning is gered.

KEULEN den 30 November.

De gezondheidstoestand des Konings van Pruissen is in de laatste dagen weder minder gunstig geworden, zoodat het nog zeer twijfelachtig is of hij de voorgenomen reis naar Engeland op den daarvoor eerst bepaalden tijd wel zal kunnen ondernemen.

— De generaal von Bonin is, terstond na het aannemen van zijn ontslag als minister, tot bevelhebber over het achtste legerkorps, welks hoofdkwartier te Coblenz gevestigd is, benoemd geworden, terwijl, zoo als de telegraaf bereids meldde, de portefeuille van oorlog den Vorst von Hohenzollern Sigmaringen interimistisch is opgedragen.

De onverwachte aftreding des generaals von Bonin als minister van oorlog wordt aan verschil van meening tusschen hem en zijne ambtgenooten over de legerorganisatie, met name over de wijze van het behoud der landweer, toegeschreven. De vermindering der oefeningen, door hem voorgeslagen, zou namelijk, volgens anderer zienswijze, de kracht van dat korps verminderd en zelfs het voortbestaan daarvan in gevaar gebragt hebben.

— Volgens berigt van 28 dezer zijn de Minister-Conferentien te Wurzburg dien dag gesloten en waren verscheiden Ministers reeds van daar afgereisd. terwijl de overigen zich tot hunne afreis gereed maakten.

— Een Pruissisch dagblad heeft gezegd dat de Keizer van Oostenrijk voornemens was eene langdurige reis in Hongarije te maken. Uit Weenen schrijft men nu dat dit berigt ten eenenmale uit de lucht gegrepen is.

Onlangs kwam eene deputatie van studenten uit Krakau te Weenen aan, om den Minister van openbaar onderwijs een verzoekschrift tot invoering van de Poolsche taal bij het onderwijs over te reiken. Niet alleen heeft de Minister geen gehoor aan die deputatie verleend, maar thans verneemt men ook dat aan de leden daarvan, bij hunne terugkomst, door den Akademischen Senaat eene disciplinaire straf is opgelegd.

Te Weenen zou officieel berigt ontvangen zijn dat de Koning van Napels de van Frankrijk uitgegane voorstellen tot invoering van hervorming onvoorwaardelijk van de hand heeft gewezen, niettegenstaande zij zelfs door Oostenrijk waren ondersteund en de aanneming ook door Prins Petrulla aangeraden was. Voorts zeggen de berigten dat de Regeringen van Napels en Rome het ten opzigte van beider houding in het Congres volkomen eens geworden zijn, ofschoon ieder op zich zelve zal handelen.

BRUSSEL den 1 December.

De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft in hare zitting van gisteren de behandeling van het wetsontwerp, betreffende de concessie van een spoorweg van Braine le Comte naar Gend uitgesteld en vervolgens met eenparigheid van stemmen de begrooting der nationale schuld aangenomen. De Minister van oorlog heeft het wetsontwerp ingediend, waarbij het contingent van het leger en der ligting van 1860 wordt bepaald.

— De aanbesteding van de belangrijke werken ter uitbreiding van de vestingwerken van Antwerpen heeft gisteren plaats gehad. De inschrijvingen voor de afzonderlijke gedeelten niet in aanmerking genomen zijnde, bleven er twee inschrijvers over voor het werk *en bloc*, de gebroeders Riche en Cie tegen 39½ pct. verhooging op de raming van het bestek en de heeren Pauwels en Auban (namens de algemeene maatschappij tot het vervaardigen van het materieel van spoorwegen) tegen 4 pct. verhooging van gemelde raming. De Antwerpsche Précurseur wenscht de Regering met dien uitslag geluk, zoowel om het voordeelige der inschrijving als om de soliditeit der inschrijvers.

— Te Aus heeft in de kolenmijn Beaujone eene overstrooming plaats gehad in het gedeelte waar de mijnwerkers bezig waren. Zij hebben zich allen met veel moeite kunnen redden, uitgezonderd een van hen, die door het geweld van het instroomende water werd medegesleept.

Per Telegraaf.

LONDEN den 1 December.

De Times geeft den wensch te kennen dat lord Palmerston als vertegenwoordiger van Engeland naar het Congres worde afgevaardigd.

(*Tweede depêche.*)

Het stoomschip van der Bilt is aangekomen met 1.000.000 dollars aan specie en berigten van New-York loopende tot den 19 november.

In Virginië heerschte eene groote agitatie, ten gevolge der veroordeeling van kapitein Brown tot de doodstraf. Er hadden onderscheidene in hechtenisnemingen plaats gehad.

De geldmarkt was kalm. Wisselkoers op Londen 110 a 110⅜; Illinois 61¼ a ½. Katoen. Middling 11⅜. Tarwe en Koffij stiller. Meel lager. De vraag naar vrachten was matig.

(*Derde depêche.*)

Volgens de Globe heeft de Regering de uitnoodiging der Fransche Regering tot deelneming aan het Congres ontvangen. De Oostenrijksche uitnoodiging was nog niet aangekomen. Parijs is aangewezen als de plaats waar het Congres zal worden gehouden. Het blad meent verder dat Engeland deel zal nemen aan het Congres, zonder evenwel zich te verbinden tot iets wat slechts eenigermate met zijne beginselen in strijd zou zijn.

(*Vierde depêche.*)

De Shannon is aangekomen met de West-Indische mail en 884,819 dollars in specie aan boord. Een Spaansch schroefstoomschip was te Victoria verongelukt. In Barbados was de handel verbeterd. In Grenada flaauw. Chili was rustig.

PARIJS den 1 December.

De Moniteur bevat een besluit waarbij, naar aanleiding van een rapport van den Minister van binnenlandsche zaken, en overwegende dat, om eene goede politie te Parijs uit te oefenen, de directie dier politie zich over het geheele Keizerrijk moet kunnen uitstrekken, wordt gedecreteerd dat de prefect van politie te Parijs voortaan belast zal zijn met de algemeene directie der openbare veiligheid.

(*Tweede depêche.*)

De Constitutionnel logenstraft niet geheel het berigt nopens hetgeen te Tanger zou voorgevallen zijn. Het blad zegt echter dat het gebeurde zeer overdreven wordt voorgesteld, daar er geen sprake is van een eskader, maar van een fregat, dat niet een bombardement had geopend, maar op eene krachtige wijze had geantwoord op hetgeen men nog niet weet of het eene opzettelijke beleediging dan wel eene vergissing is geweest.

(*Derde depêche.*)

De Moniteur de la Flotte bevestigt het berigt dat er van het fort Tetouan geschoten is op het Fransche oorlogschip Saint Louis, en dat de admiraal daarop een hevig bombardement heeft geopend.

(*Vierde depêche.*)

Le Pays verzekert dat het bombardement van het Marokkaansche fort geen vredebreuk tusschen Frankrijk en Marokko zal ten gevolge hebben. De Gouverneur van Tetouan heeft den kommandant van het fort doen arresteren.

Frankrijk 3 pc. slotkoers 70.55.

MARSEILLE den 30 November.

De post van Konstantinopel heeft de dagbladen en brieven van 23 dezer hier aangebragt. Den vorigen avond had de Grootvizier den heer de Lesseps bij zich ontvangen en op de meest voorkomende wijze bejegend. Die hooge Staatsambtenaar houdt zich ijverig met de herstelling van de geldmiddelen des Rijks bezig. Hij wil de trapsgewijze intrekking van het papierengeld bewerkstelligen. Met de aanzienlijkste bankiers der hoofdstad zijn overeenkomsten tot

regeling van de wisselkoers gesloten. Reeds heeft eene aanzienlijke daling plaats gegrepen.

Twaalf districten in de Herzegowina hebben de wapenen afgelegd. Omer-pacha is naar Karspout verbannen.

Naar de Zwarte Zee zijn sleepstoombooten gezonden, om reddingen te doen. Het Journal de Constantinople bevestigt dat op de Rumelische kust talrijke schipbreuken hebben plaats gehad en dat de schipbreukelingen door de inwoners van dat land zijn uitgeplunderd. Dat dagblad dringt op het organiseren van eene gestrenge politie te water aan.

FRANKFORT den 1 December.

De commissie uit den Bondsdag van de questie der Keurhessische constitutie zal vereenigd worden met de dus genaamde commissie van toezigt, waarin Oostenrijk en Pruissen zitting hebben.

GENUA den 30 November.

Men verzekert dat de graaf de Cavour de zending aanvaard heeft om Piemont op het Congres te vertegenwoordigen.

Na den afloop van zijn onderhoud te Modena met de vertegenwoordigers van het Hertogdom Modena, het Hertogdom Parma en de Romagna, heeft de heer Ricasoli den heer Fornetti naar Turijn gezonden, om ten opzigte van het Regentschap tot afdoening te geraken.

De Corriere Mercantile beschuldigt Mazzini dat hij een tegenhanger van de zaak Pisacana in het Koningrijk Napels te weeg wil brengen.

LONDEN den 1 December.

Koffij vast, plant. Ceylon 65/6 a 72/6. — Thee flaauw. — Suiker vast; wit Havana in entr. 31 a 32 sh., dito geel 38 a 43.6. — Rijst stil. Overige artikelen onveranderd.

Vee. Ter markt waren heden aangevoerd 1120 Runderen, 3110 Schapen, 204 Kalveren en 170 Varkens. De handel was levendig en er werden goede prijzen gemaakt. Puike Kalveren bedongen 5 sh.

LIVERPOOL den 1 December.

Katoen. Heden werden afgedaan 8000 b. tot onveranderde prijzen. Mindere soorten iets lager.

BERLIJN den 1 December.

Rogge per Dec. 46⅜, per Voorjaar 45⅛ th.—Raapolie per Dec. 10¾ th.

ANTWERPEN den 1 December.

Koffij vast. — Suiker stil. — Granen. Tarwe *f* 12½ en Rogge *f* 8¼.

MADRID den 30 November.

Spanje 1¾ pc. 34.15; dito 3 pc. 44.20.

PARIJS den 1 December.

Frankrijk 3 pc. 70.55 op Dec., dito 4½ pc. 96.10. Crediet Mob. 783. Spanje 1¾ pc. 33¼; dito Binnenl. 3 pc. 43¼.

LONDEN den 1 December.

De 3 pc. Geconsolid. 96¾. Spanje 1¾ pc. 33⅝; dito Buitenl. 3 45¾; dito Cert. 4½; dito Amort. 11 Mexico 3 pc. 22¾. Grenada 3 pc. 17; dito Uitg. 8⅛. Venezuela 4½ pc. 29, dito Uitgestelde 14¾. Illinois Shares 61 a 63; dito Bonds 7 pc. 78 a 79.

WEENEN den 1 December.

Nationale Metalliek 5 pc. 78.10. Metalliek 5 pc. 72.20. Wissel Londen *f* 124.75.

FRANKFORT den 1 December.

Metalliek 5 pc. 55¾; dito Nationale 5 pc. 60⅜. Spanje 1¾ pc. 32⅝; dito 3 pc. 41⅞.

ANTWERPEN den 1 December.

Spanje 1¾ pc. —; dito Binnenl. 3 pc. —. Metalliek 5 pc. 57¼; dito Nation. 5 pc. 61⅜.

BINNENLAND.

'sGRAVENHAGE den 1 December.

Zaturdag e. k. zal Z. M. de Koning weder naar het Loo vertrekken.

— Heden zijn onderscheidene personen van het gevolg van Z. K. H. Prins Frederik in deze residentie aangekomen, zoodat Z. K. H. spoedig zal volgen.

— De heer Watt, secretaris bij het Engelsche gezantschap, is naar Parijs vertrokken.

— Gisteren middag heeft bij den heer mr. J. A. Philipse, president van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, een groot diner plaats gehad, dat door de Ministers en andere genoodigden werd bijgewoond. Voor eenige dagen werd door Z. H. E. G., bij gelegenheid van het tienjarige presidium van het Provinciaal Geregtshof in Zuidholland, aan de leden van dat Hof insgelijks een luisterrijk diner aangeboden.

— Aan het Departement van Binnenlandsche Zaken is heden een aanvang gemaakt met het afnemen der examens aan de adspiranten die tot telegrafist-leerling wenschen te worden aangesteld. Het aantal van 39, dat zich volgens sommige bladen aangemeld hebben zou, is onjuist; het bedraagt 36.

— De heeren Schretlen te Leyden en Maxwils alhier hebben zich thans ook tot de Tweede Kamer gewend, aan wie zij van hunne aanvrage aan Z. M. om concessie voor den aanleg van een spoorweg Scheveningen-'s Gravenhage-Gouda kennis geven en de ondersteuning der Kamer op dit hun verzoek inroepen. De bekende voorwaarden waarop zij den Koning concessie hebben aangevraagd, herhalen zij ook in hun adres aan de Kamer, waarin zij tevens het nuttige betoogen van hun plan, een direct verkeer van 's Hage zoowel met de oostelijke en noordelijke provincien des Rijks, bij daarstelling der geprojecteerde spoorwegen, als met de steden van Duitschland, waarmede zoodanig verkeer voor de hoofdstations van den Rhijnspoorweg bestaat.

STATEN-GENERAAL.

Door de Tweede Kamer werd, in de zitting van heden, voortgezet en ten einde gebragt de beraadslaging over het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting (*Departement van Justitie.*)

De 7de afdeeling (*gebouwen*) gaf aanleiding tot eene discussie. De heer *van Eck* maakte bezwaar tegen het bouwen van nieuwe regtszalen en huizen van bewaring, zoo lang niet de regterlijke organisatie en een nieuw strafwetboek zouden zijn tot stand gekomen. — De heer *van Diggelen* betoogde de noodzakelijkheid tot den voorgestelden aanbouw van die gebouwen te Goes. De heer *Godefroi* behandelde hoofdzakelijk het vraagstuk of de gemeenten verpligt zijn, zelfs het regt hebben om de kosten te dragen voor de gebouwen der regtscollegiën, ingesteld door het Rijk, hetgeen hij in ontkennenden zin beantwoordde. Hij noemde het een onwettigen toestand, waaraan ten spoedigste een einde moet gemaakt worden. — De *Minister van Justitie*, na in het breede de noodzakelijkheid te hebben betoogd van het oprigten der gebouwen, die bij de begrooting werden aangevraagd, verklaarde dat de gemeenten werkelijk niet verpligt waren, om de door den heer Godefroi bedoelde kosten te dragen, doch dat het van de Regering niet was te vergen om uit eigen beweging de kosten te brengen voor rekening van het Rijk, zonder dat de gemeenten zelve daarop aandrongen, daar men niet moest vergeten dat die kosten eenige tonnen gouds bedroegen. — De heer *Mackay* wees, in antwoord op het beginsel, waarop het hier aankwam, namelijk de scheiding van uitgaven, bepaald door de provinciale en gemeente wetten, en dat dit beginsel door de Regering behoorde te worden gehandhaafd, zoodat het Rijk de besproken kosten, onverschillig tot welk bedrag, behoorde te dragen. Daarentegen vereenigde de heer *van Nispen* zich met het gevoelen, ten deze door den Minister ontwikkeld. De algemeene beraadslaging werd daarna gesloten.

Bij art. 41 (aanbouw van nieuwe gebouwen) stelde de heer *van Eck*, naar aanleiding der gevoerde discussie voor om het artikel te verminderen met *f* 8000, welk amendement nogtans *verworpen* werd met 48 tegen 19 stemmen.

De 7de afdeeling werd daarna goedgekeurd, zoo mede, zonder discussie, de 8ste afdeeling (*Adel*).

Bij de 9de afdeeling (pensioenen, wachtgelden en gratificatien) ontstond eene discussie ter zake van het voorstel der Regering, om aan den eervol ontslagen secretaris-generaal, den heer d'Engelbronner, een wachtgeld toe te kennen van *f* 2000 's jaars. De heer van Asch van Wijck deed daaromtrent drie vragen: 1°, of het voorstel steunde op een Koninklijk besluit; 2°, of de Ministerraad tot het voorstel had besloten, en 3°, of de Minister voornemens was, den bedoelden persoon op nieuw in eene betrekking te plaatsen. De *Minister* antwoordde, dat het voorstel niet steunde op een besluit des Konings; dat de Ministerraad er in had berust, dat hij Minister het voorstel op zijne verantwoordelijkheid doen zou, en, eindelijk, dat hij op de derde vraag geen bepaald antwoord geven kon. Naar aanleiding van dit antwoord stelde de heer van Asch van Wijck voor, om het artikel wachtgelden te verminderen met eene som van *f* 2000. Na eene uitvoerige discussie, waaraan deel namen de heeren *van Asch van Wijck*, *van Eck*, *Dommer van Poldersveldt*, *Hugenholtz*, *Thorbecke*, *van Zuylen*, *van Hoëvell*, *van Hall*, *Idserda*, *van der Linden* en de Minister van Justitie werd het amendement *aangenomen* met 36 tegen 31 stemmen.

De overige afdeelingen werden goedgekeurd zonder beraadslaging, waarna het hoofdstuk zelf is *aangenomen* met 55 tegen 12 stemmen.

Tegen de heeren Thorbecke, van Hall, van der Linden, Taets van Amerongen, van Eck, Hugenholtz, van Asch van Wijck, Kingma, van Hoëvell, Olivier, Idserda en van Heukelom.

De beraadslaging over Hoofdstuk V (Binnenlandsche Zaken) zal morgen plaats hebben.

[*Zie verder het uitvoerig verslag dezer zitting in ons Bijblad van heden.*]

ROTTERDAM den 1 December.

In de Manège, aan den Binnenweg alhier, werd gisteren avond het eerste carrousel in dit wintersaizoen gegeven. De eerste afdeeling was zamengesteld uit eene manoeuvre door acht heeren; le Jeu de Rose door drie heeren, en een charivari door acht heeren, benevens de exercitien van een in vrijheid gedresseerd paardje door den onderpikeur, den heer Krakau. De tweede afdeeling bestond uit le Jeu des Rubans door zestien heeren en het voorrijden van een schoolpaard door een lid der Manège. Als in vorige jaren was de rijschool smaakvol gedecoreerd: nieuwe gaz-kroonen waren daarin aangebragt. Al de manoeuvres werden keurig uitgevoerd en door het zeer aanzienlijk getal leden en hunne dames veelvuldig toegejuicht. Fraaije costumes droegen veel bij tot de opluistering van het geheel. Veel bijval viel aan den onderpikeur ten deel voor zijnen betoonden ijver in het dresseren van het Javaansche paardje, van een der leden van de rijschool, en vooral het zeer verdienstelijk voorrijden van het Engelsche paard Perfection, van den heer Prosch, directeur der Fransche Manège te Amsterdam, door hem aan een der leden der Manège belangeloos voor dit carrousel afgestaan, werd herhaaldelijk toegejuicht. Met belangstelling wordt door de leden een tweede carrousel in dit saizoen te gemoet gezien.

Bij Koninklijk besluit is tot burgemeester der gemeente Haarlem benoemd mr. C. Fock, onder toekenning van eervol ontslag als burgemeester der gemeente Wijk bij Duurstede, en tot lid van het collegie van regenten over het huis van arrest te Gorinchem, de heer W. A. Viruly Verbrugge, burgemeester der gemeente Gorinchem, terwijl voorts aan mr. J. P. van der Bilt, op zijn daartoe gedaan verzoek, eervol ontslag is verleend uit zijne betrekking van lid van het collegie van regenten over het huis van arrest te Zierikzee, en in zijne plaats tot lid van gemeld collegie benoemd mr. M. I. Schuurbeque Boeije, regter in de arrondissements-regtbank te Zierikzee.

De Staatscourant bevat twee Koninklijke besluiten van den 24 november 1859. 1° tot regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europesche officieren der in Nederlandsch Indië aanwezige landmagt; 2° tot vaststelling van een reglement op het toekennen van pensioenen en gagementen aan de Europesche officieren en militairen beneden den rang van de in Nederlandsch Indië aanwezige landmagt en aan hunne weduwen en kinderen.

De gewone audientie van den Minister van Oorlog zal op aanstaanden dingsdag den 6 dezer geen plaats hebben.

Men verneemt dat de Tweede Kamer na de behandeling van de begrootingswetten op reces zal uiteengaan. Naar het zich laat aanzien, zullen die discussiën op het einde der volgende week afgeloopen zijn.

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde kerk heeft de meening der provinciale kerkbesturen en door hunne tusschenkomst die der klassikale vergaderingen gevraagd, ten aanzien van eene wijziging van art. 18 van het Synodaal reglement voor de diakoniën, welke zij voorloopig aannam en welke ten doel heeft aan het klassikaal bestuur de bevoegdheid te verschaffen om afschrift te vragen van den legger der diakonie-bezittingen, zoo als die bij den administrerenden diaken en in afschrift in het archief van den kerkeraad behoort aanwezig te zijn.

— Door den Gemeenteraad van Schiedam zijn gisteren avond benoemd tot hulponderwijzers aan de Gemeente-Armenschool de heeren J. Wuyster, hulponderwijzer te Piershil, en M. van Zuuren, kweekeling te Schiedam.

— Heden is aan de Hoogeschool te Leyden tot doctor in de regten bevorderd de heer J. Witteveen, geboren in de Lemmer (Friesland), na verdediging van Theses Juridicae Inaugurales.

— Tot leden der Kamer van koophandel te Gouda zijn gekozen de heeren Viruly en Hoogendijk.

— In de gisteren gehouden zitting van den gemeenteraad van Amsterdam is het door Burgemeester en Wethouders ontworpen adres aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal, in zake de spoorwegen, met eenige geringe wijzigingen, vastgesteld. — Ook in de eergisteren gehouden vergadering van den Gemeenteraad van Haarlem is het ontwerp der commissie, belast met het opstellen van een adres aan de Eerste Kamer, betreffende de spoorweg-aangelegenheden, na eenige woordenwisseling, goedgekeurd.

— Van het Nieuwe Diep wordt het volgende geschreven omtrent de *Ferdinandina Emma*, kapt. Tange, van Batavia naar Amsterdam. Il. zondag avond ten 11 ure, door duisternis en buijig weder, bij Kamperduin, tusschen Petten en Calandsoog, gestrand: Als bijzonderheid van deze ramp verneemt men dat twee heeren en eene Indische dame (weduwe van een op de reis overleden officier), passagiers aan boord van dien bodem, benevens den scheepsdoctor, den hofmeester en een der stuurlieden, zich in eene boot hebben begeven, doch dat men verder niets van hen had vernomen. Men vreest dat die ongelukkigen hun graf in de branding hebben gevonden; zij hadden geen gehoor gegeven aan den raad van den kapitein en den eersten stuurman, om toch niet te voorbarig naar den wal af te steken. De kapitein en verdere equipage zijn door de reddingsboot opgenomen en te Egmond aangebragt. — Van Amsterdam schrijft men, dat het schip geladen was met rijst, arak en specerijen, en 25 kistjes, ieder met *f* 5000 geld, aan boord. Een lijk van het vrouwelijk geslacht zou te Petten zijn aangespoeld.

— Gisteren is aan de Utrechtsche Hoogeschool tot doctor in de regten bevorderd de heer J. G. A. Doeff, van Amsterdam, met theses.

— Uit Amersfoort schrijft men ons van den 30 november: „De algemeene kerkeraad heeft de leden der Hervormde gemeente alhier bij circulaire opgewekt tot het doen van milde bijdragen, opdat een vermoedelijk te kort, van ongeveer *f* 1700, op de diakonie-rekening over het loopende jaar, goeddeels veroorzaakt door de jaarlijksche vermindering van subsidie uit de stadskas, wierd voorkomen, en diakenen niet in de verpligting zouden worden gebragt de verzorging van een gedeelte hunner armen aan het stedelijk bestuur over te laten, een maatregel, waardoor zij zouden medewerken tot de niet gewenschte oprigting van een algemeen burgerlijk armbestuur. De daartoe op 28 november gedane eerste wintercollecte heeft, naar men verneemt, de aanzienlijke som van *f* 2000 opgebragt. (*U. C.*)

— In de ll. maandag gehouden zitting van den Gemeenteraad van 's Hertogenbosch is gesteld in handen der commissie ac hoc een adres van de commissie voor de uiterlijke herstelling der kathedraal van St. Jan te 's Hertogenbosh, waarbij zij o. a. te kennen geeft, dat, om alleen van het noordelijk trancept te gewagen, de herstelling daarvan omtrent *f* 140,000 zal vorderen, te verdeelen over een tijdvak van 6 of 7 jaren, weshalve de commissie, om met eenig goed uitzigt hare taak te aanvaarden, eene jaarlijksche som van circa *f* 25,000 zal benoodigd hebben: dat het gewoon kerkbestuur van St. Jan zijne beschikbare fondsen schier geheel heeft uitgeput, door ter beschikking der commissie te stellen de som van *f* 25,000, om het werk aan te vangen, gelijk reeds is geschied, en te vervolgen: dat van wege Z. D. H. den Kerkvoogd van 's Hertogenbosch eene jaarlijksche bijdrage van circa *f* 2000 is toegezegd: dat de Staten van Noordbrabant eene bijdrage uit de provinciale fondsen voor 1860 van *f* 3000 hebben verleend: weshalve de commissie zich nu ook tot de regering van 's Bosch wendt, met de bede, haar eene jaarlijksche bijdrage tot *f* 3000 uit stads kas te schenken. De heer van Meeuwen, lid der commissie, deelde aan den Raad mede, dat zij zich tot de Hooge Regering heeft gewend tot het bekomen van eene subsidie, doch dat daartoe geene voordragt aan Z. M. kan geschieden, dan met overlegging van plans en teekeningen, dat deze ter verzending gereed zijn, doch dat de commissie bereid is ze eerst ter inzage van den Raad beschikbaar te stellen, zullende de heer Veneman zich alsdan ter plaatse bevinden, om aan de leden de noodige inlichtingen te verstrekken.

— Men zal zich herinneren dat voor eenigen tijd door den heer van Roijen te Heemse contra de stad Hardenberg eene procedure is gevoerd wegens eene verschenen en niet betaalde coupon a *f* 12, waarop de stad wegens het markteschil en de daaruit voortgevloeide niet-goedkeuring der begrooting slechts *f* 9 mogt betalen, en derhalve een verschil van *f* 3, waarop naar men verneemt, volgens ingekomene rekeningen niet minder dan p. m. *f* 600 kosten zijn gekomen.

— De onderdirecteur der stoomspinnerij te Veenhuizen heeft, na ontdekte fraudatie in zijn beheer, en voorloopig onderzoek daaromtrent door de justitie, zich uit de voeten gemaakt. Deze inrigting, die jaarlijks steeds haar bestaan aanmerkelijke tekorten heeft opgeleverd, zal zekerlijk, nu zij nog aan den gang blijft zonder toezigt van een zaakkundige, zoo der werktuigen als der te bewerken stoffen, geen voordeel kunnen opbrengen.

— Door den jager Geert Niesingh is onder de gemeente Ruinen in een stuk groenland dood gevonden eene onbekende Israëlitische vrouw, bij zich hebbende eenige bemorste planeten en liedjes. Hoogst waarschijnlijk is die vrouw door koude en gebrek omgekomen.

— Bij de vierde opgave van choleralijders te Groningen, op 22 november jl., bleven onder behandeling 8 personen. Sedert dien tijd tot ll. dingsdag zijn bij de commissie voor cholerazieken aangegeven als bijgekomen 9; hersteld 5; overleden 7, en waren dus nog onder behandeling 5 personen.

Zr. Ms. schroefstoomschip 2de klasse Citadel van Antwerpen, onder bevel van den kapit.-luit. ter zee G. P. J. Mossel, van het Nieuwe Diep naar Batavia bestemd, den 29 november ll. van Sheerness naar Plymouth vertrokken, is dien dag in Duins ten anker gekomen, en heeft den 30sten de reis voortgezet.

— Volgens berigten uit Tripoli in Barbarije, belooft de oogst van granen en olie dit jaar zeer voldoende te zullen zijn, alsmede de opbrengst der wolteelt.

Ingezonden Stukken.

Verdienen de Homoiopathische Geneesinrigtingen hier ter stede te worden opgerigt?

Onder dezen titel komt in n.° 283 van dit blad een Ingezonden Stuk voor, dat volgens ons oordeel niet dat bewijst, wat het volgens zijne strekking zoude moeten aantoonen. Eenige punten zijn ons voorgekomen, waardoor wij tot een geheel ander besluit komen dan X.

X zegt dat de homoiopathie de verdrukking, die zij ondergaat, niet kan weerstaan, geen officieel orgaan heeft en zich niet door hare eigene waarde heeft kunnen staande houden. Dit is met andere woorden, dat de homoiopathie dood is. Het zoude ons voor een Couranten-artikel veel te ver voeren een uitgewerkt bewijs te leveren, zoodat wij ons moeten bepalen met de opgave, dat het aantal homoiopathische doctoren geregeld toeneemt, dat de behoefte er aan zeer groot is, zoodat men onophoudelijk aanvragen leest voor zulk een doctor, dat er ruim een 30tal homoiopathische tijdschriften van verschillende rigting bestaan en dat er dagelijks aan de ontwikkeling en volmaking der homoiopathie wordt gearbeid; zulk eene leer is toch wel niet dood. X beschouwt het als een voorwendsel, dat de homoiopathie door de verdrukking moeite heeft zich uit te breiden en schrijft dit veeleer, blijkens het slot van zijn artikel, aan gebrek aan eigene waarde toe. Welnu! de gelegenheid bestaat nu om dat voorwendsel, zoo het er een is, weg te nemen; is de homoiopathie niet dat, waarvoor hare aanhangers haar houden, dan zal het niet kunnen missen, of geneesinrigtingen, waar die methode wordt gevolgd, zullen binnen kort te niet moeten gaan. De geschiedenis van dergelijke inrigtingen in andere steden leert echter het tegendeel; in de homoiopathische polikliniek te Leipzig worden sedert een aantal jaren jaarlijks ruim 2000 personen behandeld; en dat niettegenstaande de hoogeschool te Leipzig beroemde geneeskundige professoren bezit, zoodat er ruime gelegenheid voor min vermogenden bestaat kosteloos geneeskundige hulp bij allopathen te vinden. Te Brussel werden door het dispensaire Hahnemann behandeld: in 1856 2288, in 1857 5447, en in 1858 6698 zieken. Kan zulk een toevloed op den duur blijven bestaan, wanneer er geene goede resultaten worden verkregen?

Wist men niet het tegendeel, dan zoude men uit de woorden van X ligtelijk kunnen opmaken, dat er hier tot nog toe voor behoeftigen geene gelegenheid had bestaan geneeskundigen raad te erlangen; dit zou toch te zeer met de bekende liefdadigheid van Rotterdams ingezetenen in strijd zijn. Eene gratis behandeling zal aldus alleen geene lijders naar de homoiopathische inrigting trekken.

Wanneer X onder den naam van *wonderdoctor* iemand verstaat, die zoo als de homoiopathen bijna zeker menige ziekte kan genezen, welke de allopaath voor bijna zeker doodelijk houdt, of die binnen betrekkelijk korten tijd menig lijder herstelt, die jaren lang vruchteloos bij allopathen hulp heeft gezocht, dan zullen zij dien naam gaarne willen aannemen en als een eeretitel beschouwen, hoewel zij evenmin als iemand anders wonderen kunnen doen.

De gronden, die door X worden aangevoerd om zich van de medewerking tot oprigting van homoiopathische geneesinrigtingen te verschoonen, zijn dus o. i. niet voldoende. Veeleer komt het ons voor een werk van liefdadigheid te zijn, de arme lijdende natuurgenooten in de gelegenheid te stellen ook bij eene methode hulp te zoeken, welke zij misschien als hunne laatste toevlugt beschouwen.

A.

Aan de Redactie van de Rotterdamsche Courant.

Veroorloof mij, u eenige vlugtige opmerkingen mede te deelen betrekkelijk de zaak der spoorwegen. Schrik niet over dat woord. Ik wensch noch over de nu afgeloopen debatten in de Tweede Kamer te spreken, noch over den localen strijd, die daarover is gevoerd. Slechts eenige practische opmerkingen, betrekkelijk de veelvuldige gevolgen van den aanleg van spoorwegen, die, geloof ik, of niet, of niet voldoende in het licht zijn gesteld, meen ik onder de aandacht uwer lezers te mogen brengen. Ik geloof, dat zij zullen kunnen strekken, om den aanleg van spoorwegen, zoo als die thans hier te lande zal tot stand komen (althans indien de Eerste Kamer zich met het ontwerp van wet vereenigt), nog uit een ander oogpunt te doen beschouwen, dan alleen uit dat van de hulp, die de Staat te dien aanzien verleenen zal.

Ik wijs, in de eerste plaats, en dit is reeds meermalen geschied, op den enormen arbeid, die verrigt zal moeten worden. Groote kapitalen zullen in omloop worden gebragt. Voorzeker zal een goed deel daarvan naar buiten vloeijen, omdat de grondstoffen aan onzen bodem ontbreken en onze ontluikende industrie nog niet bij magte is, alles en met den noodigen spoed te leveren wat voor den aanleg van spoorwegen noodig is. Doch hoevele inlandsche takken van industrie zullen toch tot hoogere ontwikkeling genoopt worden: aan hoe vele duizende handen zal voor jaren arbeid worden verschaft! Al kan men aannemen, dat vele arbeiders ook van buiten af zullen komen, zeker is het, dat duizenden in den lande, thans in nooddruft verkeerende, bij lust en ijver het brood zullen verdienen. De invloed daarvan zal zich in alle takken van Staatsbestuur, in alle takken der industrie, ja in de werking der maatschappelijke instellingen doen gevoelen. De liefdadigheid zal minder eischen hebben te voldoen; de moraliteit van den arbeidenden stand zal verhoogd worden; de gevangenissen, maar al te zeer gevoed door gebrek aan arbeid, zullen aan bevolking afnemen; die duizende arbeiders met hunne gezinnen hebben behoeften, die thans niet voldaan kunnen worden. Alle takken van bedrijf zullen er door verlevendigd worden, langs duizenderler wegen zal het in arbeidsloon en in materialen bestede geld tot bevestiging van het nationaal vermogen bijdragen. Als noodwendig gevolg daarvan zal ook de opbrengst der belastingen, vooral die der accijnsen, niet onaanzienlijk toenemen. Het is bijna onmogelijk al de weldadige gevolgen te schetsen van zoodanigen aanleg op groote schaal van publieke werken. Reken slechts dat op elken myriameter spoorweglijnen in Frankrijk gemiddeld zijn aangesteld 71 ambtenaren, in Engeland 75 en in Duitschland 72, dan zou dit alleen in Nederland voor de aan te leggen ruim 80 myriameters (806 mijlen) spoorweglijnen een totaal van 5680 personen geven, die *blijvend*, in meerdere of mindere mate, lucrative betrekkingen zullen vervullen, en waarvan vele, zoo niet de meeste, gehuwd, in den grondslag van elken welgeordenden Staat eene nieuwe hechtheid zullen bijbrengen. Ga bovendien eens in uwe gedachte na de gevolgen van het toenemend verkeer, uit het oogpunt van de behoeften, die het scheppen zal, zoo voor hen, die van het verkeer gebruik maken, als voor de talrijke klassen van de bevolking, wier bedrijf het is of zal worden, om, door alle streken van het land, in de behoeften van dat reizend personeel te voorzien. Zij zijn bijna niet na te rekenen. In Engeland is dit verkeer door den aanleg van spoorwegen toegenomen met 280, in Frankrijk met 300, in Duitschland met 325 procent.

De invloed, dien de spoorwegen op de handels transactien zal oefenen, is voldoende aangetoond; ik zal er niets meer over zeggen, dan dat ik het geheel eens ben met hen, die meenen dat de waterwegen, hoe voldoende in andere opzigten ook, niet meer voldoen aan de eischen des tijds: *spoed*. Zelfs dáár waar de spoorwegen langs rivieren zijn gelegd, neemt het goederen vervoer toe op die wegen en neemt dat op de rivieren niet af: voorwaar een bewijs, dat de handel steeds meer en meer behoefte gevoelt ter voldoening aan hetgeen de Engelschen zoo bij uitstek practisch weten in toepassing te brengen: „*Time is money.*" Minard geeft van dat toenemende goederen vervoer in Frankrijk in vergelijking tot het gelijktijdige toenemen van het vervoer te water een klein tabelletje, dat te welsprekend is, om niet hier te worden medegedeeld.

Gemiddelde tonneninhoud	1850	1853	1856.
te water..............	130,000.	185,600.	196,800.
per spoorweg..........	130,500.	204,400.	327,000.

Uit dit tafeltje is nog een ander resultaat te trekken, nl. dit, dat de spoorwegen, wel verre van afbreuk te doen aan den waterweg, dezen veeleer laat deelen in de steeds toenemende vermeerdering van verkeer en vervoer. Hier geldt dus niet, wat men vroeger, in de eerste periode van den spoorweg-aanleg, wel eens heeft willen doen gelden: dat het eene werk van publiek nut aan andere middelen van bestaan den doodsteek zou toebrengen.

Een ander opmerkelijk voordeel van het vervoer per spoorweg is de grootere mate van veiligheid, die daardoor aan het leven der personen is verschaft. De ondervinding ten deze heeft aan een wèl krachtig vooroordeel een einde gemaakt, dat in den eersten tijd zich tegen den aanleg van spoorwegen verzette. Wat blijkt uit de statistiek? Het is wèl merkwaardig, om de uitkomsten daarvan onder de oogen van het groote publiek te brengen.

In Engeland werden vervoerd van 7 Augustus 1840 tot 31 December 1856 1,070,224,178 reizigers. In dit tijdvak werden gedood 187 reizigers en 3125 gewond. In Frankrijk reisden, langs spoorwegen, van 7 September 1835 tot 31 December 1856, 224,345,769 reizigers, waarvan gedood werden 111, en gewond 402 personen. In Pruissen werden van 1851 tot 1856 vervoerd 55,552,813 reizigers, waarvan 2 reizigers werden gedood en 12 personen gewond. Voor deze drie groote landen verkrijgt men dus op een vervoer van 1,350,112,960 personen, 300 gedood en 5539 gewond, zijnde op elke 4,500,000 personen 1 doode en op elke 381,000 personen 1 gewonde. Ik bezit niet omtrent de opgenoemde drie landen de statistiek, omtrent de ongevallen, het gevolg van het vervoer per diligence.

Alleen van Frankrijk over de jaren 1846 tot 1855. En uit die statistiek blijkt, dat de diligences over dat tijdvak vervoerden 7,109,298 reizigers, waarbij 20 personen gedood en 238 gewond werden, uitmakende 1 doode op iedere 355,463 reizigers en 1 gewonde op elke 29,872, of twaalf maal meer dan per spoorweg.

In de handelswereld zelve zullen de spoorwegen, die het land onderling verbinden en Nederland maken tot een schakel in de handelsketen van Europa, als 't ware eene omwenteling te weeg brengen door vereenvoudiging der handelsbetrekkingen, door opheffing of groote inkrimping der tusschenpersonen, en, bij gevolg, door vermindering van kosten, die op den prijs der goederen drukken. Over alles zal het oog van den meester kunnen gaan, en reeds Horatius zeide, dat één oog van den meester beter zag dan honderd betaalde oogen. Wanneer de spoorwegen bovenal toebrengen tot de beschaving, tot de vermeerdering der kennis, tot de krachtige ontwikkeling van den volksgeest, niet minder gunstigen stoffelijken invloed oefenen zij op de streken, die ze doorsnijden. Hoe dikwerf hoort men niet, dat in de eene of andere streek, waar vroeger het leven zoo goedkoop was, nu, zoodra de spoorweg er langs ging, het leven duur was geworden? Welnu, wat bewijst het anders dan dat de landbouw zijn producten, de veefokker zijne beesten duurder heeft kunnen verkoopen, dan dat de arbeider een productiever arbeid voor zijne handen heeft gevonden; in één woord dat de algemeene rijkdom geklommen is? Indien het mij niet te ver leidde zou ik daarvan een aantal treffende voorbeelden kunnen aanhalen, ten bewijze dat zij, die klaagden over den aanleg van een spoorweg door hetgeen men noemde de steppen van Drenthe, niet wisten hoe de ondervinding heeft aangetoond, dat door zoodanige onderneming binnen weinige jaren de nationale rijkdom in het gewest oneindig werd verhoogd.

Het is, evenwel, onbetwistbaar, dat het bezit van spoorwegen-alléén niet voldoende is, om aan landbouw, handel en nijverheid die vlugt te geven, welke de rijke vrucht leveren, waarvan andere volken genieten. Spoorwegen zijn slechts een middel te meer; maar wil men er een goed gebruik van maken, dan moet de nationale veerkracht verhoogd worden. Wij moeten als het ware, ook in den *geest*, gelijken tred trachten te houden met de ons omringende wereld. Veel valt er in dit opzigt nog voor ons te doen; aan de opleiding van goede handelaren, van veelzijdige ontwikkeling van den handel, aan uitbreiding van de nijverheid, doch vooral aan de aankweeking van liefde tot haar, ontbreekt nog zeer veel; en toch, wil men van de spoorwegen die algemeene zegeningen genieten, die andere volken er van hebben, mag de behartiging van deze belangrijke onderwerpen geen oogenblik langer worden verzuimd.

Indien dit mijn schrijven waardig gekeurd wordt, een plaatsje in uw dagblad te verdienen, gaarne wil ik, in een tweeden brief, mijne gedachten omtrent deze zaak nader ontwikkelen.

X X.

240ste Staats-Loterij.

3de Klasse, 4de Lijst.

Trekking op 1 December.

GETROKKEN PRIJZEN.

Prijs van *f* 200: N.º 5448
" " - 100: " 13804

Prijzen van *f* 45:

76	1932	3443	7429	10382	12624	15153	17371
149	2009	3614	7448	10476	12750	15347	17514
308	2127	3939	8099	10862	12830	15588	17610
332	2314	4439	8184	11061	13167	15725	17706
355	2546	4891	8198	11781	13446	15810	17902
377	2560	5591	8616	11904	13774	15838	18649
412	2649	5809	8864	11996	13939	15851	18896
650	2695	5834	8914	12005	14040	16113	18979
865	2701	5835	9113	12030	14153	16139	19120
1223	2825	6208	9428	12037	14286	16759	19697
1282	3067	7078	9768	12077	14448	17157	19935
1398	3131	7347	9837	12295	15152	17260	19952
1461	3176						

NB. In ons vorig N.º stond abusief N.º 3713 *f* 45; dit moet zijn N.º 3913.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM den 1 December.

OVERLEDEN: J. M. Larssonse, z., 4 m. — E. Wijt, wed. A. Bollee, 72 j. — C. J. F. Mosmans, d., 2 m. — A. J. de Vos, man van W. C. Nolte, 58 j. — D. Verburg, man van A. M. Driessen, 70 j. — C. van Kalker, verlaten vrouw van T. Vosbergen, 66 j. — W. J. Versnel, z., 1 m. — J. Anker, man van M. Glischman, 71 j. — C. G. Diamant, d., 11 m. — A. de Jongh, z., 1 m. — H. M. van der Lagen, z., 5 m. — J. C. C. Stam, d., 1 j. — H. E. Buyk, d., 1 j.

BEVALLEN: J. M. de Wilde, geb. Beunderman, levenl. d. — W. J. Musch, geb. Batenburg, z. — M. A. Stevenaart, geb. van den Bosch, d. — M. Peters, geb. Schellenbach, z. — H. Zuidmeer, geb. Broekhuizen, z. — M. W. H. de Jong, geb. van Elswijck, z.

Cargalijsten.

Rotterdam.

JAVA, Fop Smit, L. Hoefman. — 922 k. Thee, 350 k. koperen Duiten, 3 k. Diversen, NHM.; 1412 kranj. Suiker, 365 b. Rijst, 106 b. Cubeben, 15 k. Noot, 4 k. Foelie, 58 legg. Arak, 1594 st. Huiden, 100 pic. Rotting, Wm. Ruys J. Dzn.; 5 k. Diversen, Order.

BREMEN, Reina, R. Kruisinga. — 1 lading Geelhout, F. A. Voigt en Co.

KOPENHAGEN, Alida Ikea, L. B. Pieper. — 901 t. Rogge en 80 Garniermatten, Order.

Dordrecht.

BATAVIA, Cornelis Gips, van Rijn van Alkemade. — 5250 b. Koffij, 1897 kan. Suiker, 487 sch. Tin en 4453 boss. Bindrotting, N. H. M.

Amsterdam.

BENICARLO, Augustine, Mesquin. — 120/1, 10/2 en 20/4 booten Wijn, Simon Thomas en Willink.

ODESSA, Eupatoria, Petty. — 2880 tsw. Rogge, van Hoorn en Co.

RIGA, Hemmo Hylico, Waker. — 1 lading bovenmaats greenen Balken, Order.

Beurstijdingen.

LONDEN den 30 November.

3pc. Cons.cont.	96½	a	96¾	3 pc. Peru....	70	a	71
id. id. op tijd	96⅝	-	96¾	4½ pc. id. Urib.	83	-	84
5 pc. Oostenrijk	78	-	80	id. te New-Y.	80	-	—
4½ pc. België..	97	-	99	3 pc. Portugal.	45	-	46
5pc. Braz. 1824	101	-	103	5 pc. Rusland.	108	-	110
id. 1829/39 ...	—	-	—	4½pc. idem	99	-	100
id. 4½ pc. 1852	95	-	97	3 pc. Spanje...	44½	-	45½
idem 1858....	95	-	97	1¾ pc. idem...	33¼	-	33¾
6 pc. Buen.-Ayr	81	-	83	idem Amort. ..	10½	-	11½
6 pc. Chili....	103	-	105	id. Cert. Coup.	4½	-	5
3 pc. idem....	73	-	76	5 pc. Sardinië.	86	-	88
5 pc. Denemark	98	-	102	6 pc. Turkije. .	77	-	77⅜
3 pc. idem ...	85	-	87	idem Nieuwe. .	66½	-	67
2½ pc. Holland.	65	-	66	4 pc. idem. ...	103¼	-	103¾
4 pc. idem....	99	-	100	3 pc. Venezuela	27½	-	28½
Ecuador	14½	-	15½	idem Uitgest..	14	-	15
id. Land-warr.	—	-	—	Wissel Amst. krt.	11.13¼	a	14¼.
3¼ pc. Grenada.	16	-	17	idem 3 m.	11.15	-	15½.
id. Uitgestelde	4¾	-	5¼	id. Rott. 3 m...	11.15	-	15½.
3 pc. Mexico.	22⅜	-	22⅝	id. Parijs kort....	25. 7½	-	15.
4½ pc. Peru...	91	-	92	idem 3 m.	25.30	-	32½.

De vooruitgaande beweging van gisteren heeft heden voortgeduurd. De beurs was vast en ook in vreemde fondsen ging meer om.

ROTTERDAM den 1 December.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl....	Werk. Schuld 3	pCt.	62 9/16	62 11/16	62 11/16
"	dito dito 4	"	96⅝		
Spanje,..	Obl. 3 pCt. nu 1¾	"	32⅝		
Portugal,	Oblig. 1853...3	"	43½		
Rusland,	Obl. 1798/1816 5	"	104¼		
"	bij *Stieglitz*.. 4	"	80⅜		
"	dito dito 1855 5	"	99⅝		
"	Spoorw. Aand. *f*		219½		
Oostenr.,	Obl. in Metal. 2½	"	28 13/16		
"	dito dito 5	"	54¼	54 5/16	54¼
"	dito Nat. Met. 5	"	58 3/16	58⅜	58 3/16
Venez.,..	Oblig. 1½	"	14⅓		
Mexiko,..	Oblig. 3	"	21		

De beurs was heden over het algemeen lusteloos, waarop echter 3 pcts. Mexico eene uitzondering maakte, hetgeen tot hooger prijs gewild was.

Het Commité der Effectenhandelaren,
H. A. MARCELIS, Secretaris.

Laatste prijzen ten 3 ure: Spanje, binnenlandsche a 6/m., 3 pc., 42 3/16, 42¼, 42 3/16. Oostenrijk, Metalliek, Oude, 5 pc., 54¼; dito Nationale, 5 pc., 58 3/16. Venez., Obligatien, 1½ pc., 14⅛. Grenada, Obligatien, Uitgestelde, 4 15/16.

AMSTERDAM den 1 December.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl....	Werk. Schuld 2½	pCt.	62½	62⅞	62⅞
"	dito dito 3	"	74¾	75	75
"	dito dito 4	"	96⅝	97	97
"	Amort-Synd...3½	"	93		
"	Handel-Maats. 4½	"			
"	O. I. Leening 4	"	95⅝	95¾	
"	Leen. Holl. Sp.	"			
"	Rijn-Spoorw...4½	"	100¾	101	
"	Maats. v. Weld. 4	"			
België,...	Cert. *Rothsch.* 2½	"	52		
Frankrijk,	Certificaten....3	"			
Spanje,..	Buitenlandsche..1¾	"	32 9/16	32 11/16	32 11/16
"	dito 3	"	43¾		
"	Binn. a *f* 60003	"	42⅛	42¼	42¼
"	Amort. Schuld.........		10⅞		
"	Bew. v. Coup..........				
Portugal,	Oblig. 3	pCt.	43 9/16	43⅝	
"	dito 1856/59..3	"	42	42 1/16	
"	dito Uitgest. ..				
Rusland,	Obl. *Hope en C.* 5	"	104	104⅛	
"	dito 1828/29..5	"	102⅛	102¼	102⅛
"	Cert. 1831/33..5	"	84⅝	84⅞	
"	dito 1840......4	"	80 5/16	80⅜	
"	dito *Stieglitz*..4	"	80 5/16	80⅜	
"	dito d.º Nieuwe 5	"	89⅞		
"	dito d.º 1855 N. 5	"	99⅜	99½	
"	dito te Londen 4½	"	95½		
"	dito v. Assign. 6	"	62		
"	Inschr. dito ...6	"			
Polen.....	Aand. 1835.........*f*				
"	Obligatien......4	pCt.	78⅜	78½	
Pruissen,	Oblig........... 5	"	101⅞		
"	Aand....... 3½	"			
Oostenr.,	Obl. *Goll en C.* 5	"	63¼	63 5/16	
"	dito dito 4	"	51		
"	dito Met. Oude 5	"	54⅛	54⅜	54¼
"	dito N. te Ams. 5	"	73⅜	73½	73½
"	dito Nat. Met. 5	"	58⅛	58½	58⅛
"	dito Metall....2½	"	28 13/16	28 15/16	28 15/16
"	Wen. Ad. *f* 2504	"	272		
Brazilië,	1824, £ 100,5	"			
Equador,	£ 100..........1	"	14½	14⅞	
Venez.....	Obligatien......3	"	26⅞	27	
"	Uitgestelde....1½	"	14	14 1/16	
Grenada,	Obligatien......3¾	"	16 9/16	16 11/16 schoon.	
"	Uitgestelde....		4⅞	4 15/16	
Mexico,..	Obligatien......3	"	20 15/16	21 1/16	21
Illinois,	7	"	81½		

Handel-Maats., Leening 1858, 4 pc., 100⅜. Rusland, 1859, 3 pc., 63⅞, 15/16; dito Spoorweg Actien, volgef., 5 pc., 219, 219½. Weener Bankact. *f* 843; dito Aand., 1839, *f* 280. Philad., bij Hope & Co., Lr. A, *f* 95⅞. Griekenland, 5 pc., 3.

Beleening 3 pc., Prolongatie 3½ pc., Disconto 3 pc.

Hollandsche fondsen waren heden zeer vast. In buitenlandsche ging weinig om. Oostenrijksche lager aangeboden; naar Mexicaansche meer vraag.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland, 2½ pc., 62⅞. Spanje, 1¾ pc., 32⅝ a 11/16; dito Binnenl. 3 pc., 42¼. Oostenrijk, Metall., 5 pc., 54¼; id. Nat., 5 pc., 58 3/16.

PARIJS den 30 November.

Frankrijk 3 pc. a contant 70.60, 70.30, 70.35; dito op ultimo 70.65, 70.30, 70.30; dito 4½ pc. a contant 90.75, 90.70, 90.70; Bank-Actien 2895. Crediet-Mobilier 786.25, 787.50, 783.75. Rusland 4½ pc. —; dito Spoorweg-Aandeelen 492.50. Napels 5 pc. —. Spanje 1¾ pc. 33½; dito buitenlandsche 3 pc. 45; dito binnenlandsche 3 pc. 43½; dito Passive —. Oostenrijk 5 pc. 85.

Bij even levendigen handel als gisteren was de beurs niet zoo vast en liepen de meeste koersen merkbaar terug.

Prijzen der Buitenl. Coupons

en UITGELOTE OBLIGATIEN.

AMSTERDAM den 1 December.

Metalliek	*f* 23.15	Sp. Piasters....	*f* 2.40½.
idem Nationale..	- —.—	" Coup. per fr.	- —.
Napelsche	- —.—.	Hamb. Russen ..	- 32⅜.
Div. Eng. in £...	- 11.57½.	Russ. in Zilv. R.	- 33⅜.
Eng. Russen....	- 11.57½.	Poolsche in fl...	- 26⅞.
Fransche.......	- 55¼.	Coup. Port. 1 Jan.	
Belgische.......	- 55⅝.	1848 per £ 2.	- —.—
Pruissische.....	- 34⅞.	Papier Roeb....	- —.—

Scheepstijdingen.

Brouwersh. (O) *Aang.*
1 dec. *Stad Dordrecht* (st.), Londen
Kinderdijk, Zwanenburg. Hellevoet
Allegonda Jacoba, Deurholst, Rott.

Hellevoet. *Aang.*
1 dec. *Brandon*, Murray, Newcastle
Eliza, Lawrenson, dito
Hendrika Ellida, Oorburg, Riga
Voorwaarts, Vink, Brouwershaven
Scipio, Lovell, dito
Vertrokken.
Concordia (st.), Londen
De *Zingari* (st.) ligt uitgaande in de Kanaalhav.
Zeilklaar.
Jhr. Mr. v. d. Wall v. Puttershoek, Lammerts, Batavia
Ceres, Manneken, Havanna
Johannes, von Tritzen, New-York
Curlew, Wayth, Newc.
Rosina, M'Lachlan, dito

Brielle (O. — N.O.) (O., mist.) *Aang.*
1 dec. *Magnet* (st.), Londen
Vertrokken.
Prins v. Oranje (st.), Duinkerken

Maassluis (O.N.O.)
1 dec. Niets gepasseerd.

Amsterdam *Vertr.*
30 nov. *Vriendschap*, Brouwer, Dublin

Texel (N.N.O.) *Aang.*
30 nov. *Anna Catharina*, Grilk, St. Petersb.
Harmonie, Nielsen, Drammen
1 dec. *Nuovo Giacomino*, Lauro, Odessa
Vertrokken.
30 nov. *Diana* (st.), Londen
Beaver (st.), dito
Sophie, Andrew, Newc.
Twenthe (st.), Hull
Twee Gezusters, de Jong, Yarmouth
1 dec. *Anna Maria Henr.*, Gollards, Suriname
Activo, Fraay, Havanna

Vlie *Aangekomen*
28 nov. *Rebecca*, Wahlen, Harburg

Oostmahorn *Vertr.*
29 nov. *Esteburg*, Wegener, Londen

Vlissingen *Aang.*
28 nov. *Due Fratelli*, Fienga, Odessa
29 *Maria*, Cacace, dito
Anco, Guircovich, dito
Australia, Micholovich, Konstantinopel
Catharina, Milhahn, d.º
Dispatch, Goldsworth, Messina
Rachelina, Fiodo, Girgenti
Spruit, Pott, Riga
30 *Goede Bedoeling*, Schaap, Cephalonia n. Hamb. (als bijlegger)
Susanna Elsina, Krans, Riga

—o—

Nagasaki *Aang.*
19 sept. *Henriette*, Robinson, Shanghai
Vertrokken.
3 *Schiller*, Saltzkorn, Kanagawa

Coronie *Aangek.*
7 oct. *Christ. Jacqueline*, Bosker, Amsterdam

Barcelona *Aang.*
16 nov. *Elsina Jantina*, Dijk, Rotterdam

Bij **Gibraltar** *Aangek.*
20 nov. *Wilh. Frederika*, O. n. W.

Boulogne *Binnengel.*
27 nov. *Jetskalina Wija*, Doornbosch, Amsterd. n. Suriname (alles wel a. b.)

Waterford *Vertr.*
28 nov. *Sallandt*, Jonker, Cardiff

Liverpool *In lading*
29 nov. *Titia*, Potjer, Antwerpen
Mina, Hoff, St. Sebastiaan

Penzance *Vertr.*
27 nov. *Curlew*, Barlow, (v. Dublin) Dordt (na volbragte reparatie)

Falmouth *Aangek.*
28 nov. *Gebroeders*, Loodijzen, Galatz
30 *Edward*, Boag, Moulmein

Bij **Dungeness** *Aang.*
29 nov. *Stuurmans Harmonie*, Mulder, Newc. n. Malaga

Londen *Aangek.*
30 nov. *Turris Davidica*, Nagel, Seville
Visscherij, Bijkerk, Workum
Uitgeklaard.
29 *Gepbiena Helena*, de Vries, Fernambuck
Christina Wobbegiena, v. d. Werp, ...
30 *Drewes Roemeling*, van Lier, Seville
Tetta Margaretha, Buss, Rotterdam

Gravesend *Aang.*
29 nov. *Meteor*, Adams, Batavia
Mina, van Laten, Engelholm
30 *Perseverance*, Cummings, Medemblik

Yarmouth *Binneng.*
28 nov. *Prince Albert*, Clare, Newc. n. Rott.
Ocean Queen (st.), Hull n. dito (met schade aan de machine.)

Sunderland *Aangek.*
26 nov. *Triton*, Feenstra, Amsterdam
Vertrokken.
28 *Johanna Marchina*, Koning, Zwolle

Shields *Aangek.*
26 nov. *Jufvr. Hillegonda*, Douwes, Brussel
Vertrokken.
29 *Speedwell*, Rott.
Henrietta, dito

Newcastle *Uitgekl.*
29 nov. *Antonius*, de Vries, Triest
Anna Margaretha, Olthoff, Genua
Hermanus Hesselaar, Mellema, Carthagena
Sine Nomine, Haccou, Middelburg
In lading.
Vriendschap, Sterrenberg, Barcelona
Harmonie, Bakker, Amst.

Glasgow *Aangek.*
29 nov. *Rose*, Smith, Rott.

Grangemouth *Aang.*
27 nov. *Maria*, Visser, Koningsbergen

Hamburg *Aang.*
29 nov. *Alma & Olga*, Osnabrück, Batavia

Cuxhaven *Aangek.*
29 nov. *Fenna*, Dirks, Amst.
Ned. kof *Vriendschap*,....
In de haven gekomen
29 *Margr. Antina*, Jager, Tonningen n. Amst.

Bremerhaven *Aang.*
28 nov. *Vijf Gezusters*, de Vries, Amst.

Brake *Aangekomen*
24 nov. *Margrietha Aikina*, op 't Holt, Bordeaux
Onderneming, Bekkering, Stettin

Flensburg *Aangek.*
25 nov. *Sjamke*, Egberts, Amsterdam

Wolgast *Aang.*
26 nov. *Froukje*, Faber, Aarhuus

Kopenhagen *Aangek.*
28 nov. *Anne Cathrine*, Clausen, Amst.
Uitgeklaard
28 *Riga*, Korter, Landscrona
Phoebus, Ketelaar, Engeland
Gepasseerd.
29 *Fenna Hendrika*, Duit, Amst. n. Ystad

Elseneur *Gepass.*
28 nov. *Godelevus*, Homveld, Koningsb. n. Brugge (28 Z.W., 29 N.N.O.)

—o—

Amsterdam 30 nov. Het Nederl. schip *Sophia*, kapit. Brongers, met rogge en weedasch van Dantzig naar Amsterdam, is den 29 dezer bij Petten gestrand en zal vermoedelijk met de lading weg zijn. Nadat de jongen over boord geslagen was, is de overige equipage door de reddingsboot geborgen, doch de kapitein later overleden.

Ostende 29 nov. Eene poging, heden middag door de stoomboot *Diamant* aangewend, om de Belgische brik *Amphitrite* (zie ons vorig N.º) af te brengen, is mislukt. Men gaat voort met het over boord werpen der lading zout. Het schip is tot hiertoe digt gebleven, het weder is gunstig geworden en men heeft alle hoop dat de brik in vlot water zal komen. — Het Belgisch schip *Joseph*, mede alhier gestrand, is gebroken en geheel weg; de inventaris is geborgen.

Wisby 29 nov. Het Ned. kofschip *Grietje Bos*, kapit. Hoff, van Riga naar Duinkerken, is op de hoogte van Hamra gestrand, vol water geloopen en zal weg zijn; het volk is gered. (In ons vorig N.º onnaauwkeurig vermeld.)

Wyburg 18 nov. De bemanning van het op Narvoe gestrande Nederl. schip *Willem Cornelis*, kap. Konter, van Kroonstad n. Amsterdam (bevorens gemeld), is gered.

Ramsgate 29 nov. Binnengeloopen *Wijbrandina Reina*, Brons, van Newcastle, laatst v. Delfzijl, n. Barcelona, met verlies v. fokkera.

Guernsey 29 nov. Binnengeloopen *Forget-me-not*, Loudon, v. Cephalonia n. Antwerpen, met verlies van steng, rondhout, tuigage en zeilen.

Liverpool 29 nov. Het schip *John & Lucy*, naar de Kaap de Goede Hoop bestemd, is vóór 29 oct. bij Garcas totaal verongelukt; de bemanning en passagiers zijn gered; de laatsten zijn te Fernambuck aangekomen en zullen naar de Kaap worden overgevoerd.

Triest 26 nov. Het Nederl. schip *Harberdina*, kapit. Bakker, van Cardiff alhier aangekomen, heeft den 25 oct. in een zwaren storm de bramsteng verloren en schade aan de zeilen bekomen.

St. Louis 14 nov. Het klipperschip *Mastiff*, kapit. Johnson, van San Francisco naar Hongkong, is 15 sept. (5 dagen reis) in zee verbrand, doch de bemanning benevens 181 passagiers gered en 100,000 dollars in specie geborgen.

—o—

Gepraaid:

Door het Nederl. schip *Margiena Bentum*, kapit. Sap, van Nantes te Liverpool aangekomen:

14 nov., op 48° 38′ NB. en 5° 52′ WL., de Ned. bark *Dina*, kapit. M. Rademakers, van Amsterdam naar de Kaap de Goede Hoop; bemanning en passagiers welvarende.

—o—

30 nov. De wind te **Falmouth** N. W. en te **Deal** N. N. O.

Rivierberigt.

Rotterdam. Hoog water 2 dec.: 1ste getijde 8 ure 11 min.; 2de get. 8 ure 35 min.

Arnhem. Waterhoogte 30 nov. 0.88 el.

Keulen. Rijnhoogte 30 nov. 5 v. 6 d. Rijnl.

—o—

Vertrokk. Passagiers.

Van 't **Nieuwe Diep**, naar Suriname, per *Anna Maria Henriette*, kapitein Gollards: de heer J. Lebart en echtg.; mej. A. Buhne.

Officiële Wisselkoersen.

ROTTERDAM 1 Dec.

	2 maanden.	Kort.
Londen...	11.58¾	11.63¾
d.º 3/m.	11.56¼	—
Parijs ..	55 7/16	55⅞
d.º 3/m.	55¼	—
Bordeaux.	55 3/16	55⅝
Genua...	45½	—
Livorno..	38½	-
Napels ..	78½	—
Petersb. .	165	—
Hamburg.	35 1/16	35 3/16
d.º 3/m. .	35	—
Antwerp .	—	1½ v

	6 weken.	Kort.
Frankfort	99¾	—
Augsburg	99	—
Weenen..	92	—
Triest. . .	91⅝	—

Disconto 3 en 3½ pc.

AMSTERDAM 1 Dec.

	2 maanden		zigt.	
Londen. .	11.62½	p	11.67½	p
Parijs. . .	55⅜	g	55¼	g
Bordeaux.	55	g	—	g
d.º ½ m.	55⅜	g	—	g
Genua . .	45½	g	—	g
Livorno. .	38¼	g	—	g
Napels . .	78½	g	—	g
Hamburg.	35 1/16	g	35¼	p
	3 maanden.		**Zigt.**	
Madrid . .	240	g	—	g
Cadix. . .	242	g	—	g
Sevilië . .	239	g	—	g
Bilbao . .	239	g	—	g
Lissabon .	40⅜	g	—	g
Porto. . .	40¼	g	-	g
Petersb. .	165	g	-	g
	6 weken.		**Zigt**	
Weenen ..	91½	g	—	g
Augsburg	99	g	-	g
Frankfort.	99¾	g		g

Rotterdam ⅛

Handelsberigten.

ROTTERDAM den 1 December.

GRANEN. Tarwe, 156 ℔ Jar. Bovenl. *f* 290. Rogge, 152 ℔ Pruiss. *f* 220.

SCHIEDAM den 1 December.

GRANEN. Verkocht: Rogge, 147 ℔ Libau *f* 207 3/m; 142 ℔ O. Archangel *f* 183 1/m. Gerst, 130 ℔ N. Libau *f* 189 6/w.

MOUTWIJN per Ned. Vat zonder fust	*f* 13.75.
JENEVER, " " " " "	- 19.25.
Amst. proef, " " " " "	- 20.50.

alles zonder de belasting.

SPOELING, per Ketel .... - 1.30.

DELFT den 1 December.

BOTER. Heden zijn de prijzen geweest *f* 44 a *f* 55, ter markt zijn verkocht 402/8.

GOUDA den 1 December.

KAASMARKT. Aanvoer 12 partijen die vlug opgeruimd zijn; Fransche gevraagd, Schotten iets flaauwer.

VEEMARKT stil, tamelijke aanvoer tot vorige prijzen langzaam verkocht.

AMSTERDAM den 1 December.

SUIKER. Ruwe. Invoer sedert 1 Jan. en voorraad op heden: Invoer, te Amst. 48,500,000 ℔, Rott. 38,200,000 ℔. Dord., Middelb. en Schiedam 8,800,000 ℔; totaal 95,500,000 ℔. Voorraad, te Amst. 4,500,000 ℔; Rott. 1,700,000 ℔; Dord., Middelb. en Schiedam 500,000 ℔; totaal 6,700,000 ℔. Voorraad bij de NHM.: te Amst. 10,043 kranj. en kann., Rott. 2901 kr. en kann., Dordr., Middelb. en Schiedam 2000 kranj. en kann.; totaal 14,944 kranj. en kann.

Van RIJST werden heden afgedaan 3920 b. bl. Java, per Cornelia Henriette, tot *f* 6⅞ a *f* 17.

TABAK. Heden zijn uit de eerste hand afgedaan 25 v. Maryland per Arnold Böninger, en 50 v. dito per Biga.

GRANEN. Nog zijn tegen Maandag a. s. in veiling aangeslagen ca. 36 last, 125 ℔ oude bonte Pools. Tarwe.

LONDEN den 30 November.

SUIKER. In veiling zijn verkocht 250 v. Portorico tot 38/6 a 47/6; 886 k. Havana tot 35/ a 50/; 309 matjes Java tot 32/ a 40/6, en 4475 v. Madras tot 29/ a 32/. — KOFFIJ. 266 b. plant. Ceylon bedongen 64/ a 70. — Van CACAO zijn verkocht 358 b. Trinidad tot 63/ a 75/. — Van INDIGO ca. 320 cer. Guatemala tot 2 d. hooger. — Van PIMENT 50 b. tot 3¼ a 3⅜, en van ARROWROOT 100 k. St. Vincent tot 5¾ a 6¼.

GRAANMARKT. Binnenl. Tarwe onveranderd. Naar vreemde was matige vraag tegen onveranderde prijzen. Meel traag verkocht. Gerst gevraagd en goede soorten prijshoudend. Boonen en Erwten onveranderd met beperkte vraag. Haver, zonder noemenswaardige variatie in de prijzen, redelijk gevraagd. Lijnzaad prijshoudend en gevraagd.

Van den 28 tot den 29 dezer werden aangevoerd 610 q. binnenl. en 509 q. buitenl. Tarwe, 1220 q. binnenl. en 3790 q. buitenl. Gerst, 2310 q. binnenl. en 40 q. buitenl. Haver, 1390 z. binnenl. Meel.

ANTWERPEN den 30 November.

Voor SUIKER vonden 200 k. Havanna nemers. — De GRAANMARKT is geheel onveranderd. — Van TALK zijn dezer dagen 2000 kil. Stadstalk tot ferme prijzen en van METALEN 5000 ℔ Amerik. Koper afgedaan.

HAVRE den 28 November.

KATOEN. De markt is stil met vorige prijzen. De omzet bedroeg heden 600 b. disp. en 500 a 600 b. op levering. — In KOFFIJ gaat veel om tot vaste prijzen. 50 b. Ceylon tot fr. 125; 1350 b. dito op levering tot fr. 124; 590 b. Manilla tot fr. 128 a 128½, en 180 b. Haïti tot fr. 69½. — SUIKER. Men betaalde heden voor 51 v. Antilles fr. 59½. — RIJST. 27 t. Carolina zijn op levering verkocht tot fr. 33. — WOL blijft gevraagd. Omzet 14 a 15 b. tot fr. 1.50 a 1.80. — WAS. 500 kil. Geele St. Domingo bedongen fr. 220. — Van KOPER zijn verkocht 17 m. kil. Amerik. tot fr. 270 en 12,500 kil. tot fr. 255. — VERWHOUT. Men meldt ons den verkoop van 300 t. Haïti Campêche op levering tot fr. 5.67½.

HAMBURG den 30 November.

KOFFIJ onveranderd. Verkocht eene zeilende lading van 2600 z. Rio. — ZINK. 2000 ctr. per spoor tot 13⅜ afgedaan. — RAAPOLIE per Nov. 23½, per Mei 24½. — GRANEN. Tarwe in loco flaauw; buitenl. per voorjaar zeer stil, doch niet lager. Rogge in loco stil; Koningsb. per voorjaar 125 ℔ tot 75 m. b. te koopen.

Advertentien.

Bevallen van een ZOON G. *W. H. D. BATENBURG* — VAN SPENGLER.
Rotterdam 30 *November* 1859.

Bevallen van eene DOCHTER *A. J. HUDIG.* MEES.
Rotterdam 1 *December* 1859.

Gisteren avond overleed door een noodlottig toeval mijn waarde man ROELOF DANIEL BREUKEL, in den ouderdom van ruim 47 jaren, tot groote droefheid van mij, mijne Kinderen, Behuwdkinderen en verdere Betrekkingen.

Negen Kinderen laat hij mij na, waarvan de meeste hun verlies niet kennen, daar het jongste slechts vier dagen telt. Hoe zwaar deze beproeving voor mij is zal ieder kunnen beseffen, doch hoop gelaten in Gods wil te berusten.

Rotterdam 28 *November* 1859. Wed. R. D. BREUKEL, geb. A. STRUYK.

Algemeene kennisgeving zoo binnen als buiten de Stad.

De **Timmermans- en Kistenmakers-Affaire** zal door mij, met behulp van een deskundige, worden gecontinueerd.

Heden overleed te *Kaldenkirchen*, in den ouderdom van bijna 83 jaren, onze hartelijk geliefde Moeder en Behuwdmoeder, MARIA CARLEBUR, Weduwe FRANZ HEINRICH SCHMASEN.

Rotterdam 29 *November* 1859. Uit aller naam, J. H. SCHMASEN.

Eenige en algemeene kennisgeving.

Doctor VAN DER HOEVEN

is VERHUISD naar het

WESTNIEUWLAND,

wijk IV, n°. 81.

STOOMBOOTVAART

OP

SCHOTLAND,

voor PASSAGIERS en GOEDEREN.

Naar LEITH

het Stoomschip **IVANHOE,** Kapitein **John Cairns,** vertrekt ZATURDAG 3 DECEMBER, des morgens vroeg.

Adres bij *GEORGE LEVINGSTON* en *J. A. HOUWENS*, Agenten te Rotterdam, en bij *DONALD R. MACGREGOR*, Agent te Leith.

STOOMBOOTVAART

TUSSCHEN

ROTTERDAM en HULL.

Voor PASSAGIERS en GOEDEREN.

De Stoomboot **HAWK,** Kapit. **R. Dunlpace,** vertrekt van ROTTERDAM naar HULL ZATURDAG den 3 DECEMBER, des morgens.

Adres bij *J. B. CROL & Co.*

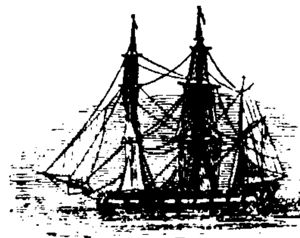
ROTTERDAM EN GRANGEMOUTH,

in directe verbinding met **GLASGOW,** door het **Forth-** en **Clyde-Kanaal.**

Voor Passagiers en Goederen.

Het Stoomschip **ANNA,** Kapit. **J. B. Altona,** zal van hier naar **GRANGEMOUTH** vertrekken ZONDAG 4 dezer, des morgens vroeg.

Adres bij *D. BURGER & ZOON.*

Te

Rotterdam

LIGGEN

IN LADING:

Naar ***NEW-ORLEANS,*** het Amerik. Fregatschip **ALEXANDRINE,** Kapitein **E. Titcomb.** Vertrekt spoedig.

Naar ***BALTIMORE,*** het Amerik. Fregatschip **LEILA,** Kapitein **Chs. Haines.** Vertrekt spoedig.

Adres bij WAMBERSIE & ZOON.

STOOMVAART-VEREENIGING DE MAAS.

Het Stoomschip BALMORAL, Kapitein *D. Lovius*,

vertrekt *Woensdag 7 December* naar

BRISTOL EN CARDIFF.

Adres BOUTMY & Co. — JOHs. OOMS Ez. & Co.

LIJFRENTEN-VERZEKERING,

ONDER WAARBORG VAN

INSCHRIJVING op het NEDERLANDSCH GROOTBOEK.

De Ondergeteekende brengt bij deze ter kennis, dat hem door de Hoofd-Directeur is vergund om hier te Lande, even als in *Frankrijk*, het volle bedrag der Kapitalen, welke voor de dadelijk ingaande Lijfrenten worden betaald, **in te schrijven op het Nederlandsche Grootboek,** ten name van den Rentenier voor Vruchtgebruik, en ten name der Maatschappij, voor blooten eigendom, onvervreemdbaar gedurende het leven van den Rentenier, en daarvan de Certificaten aan de Rentetrekkenden zelve tot waarborg voor de rigtige nakoming van het Contract in handen te geven.

De Maatschappij verbindt zich bij Contract tot bijbetaling van het verschil der Renten tusschen die der Inschrijving op het Grootboek en der Lijfrente bestaande.

De Polis geeft aan den Rentenier het regt om — bij niet prompte voldoening der halfjaarlijksche Lijfrenten door de Maatschappij — zich zelf op nieuw in het bezit te stellen van zijn geheel Kapitaal.

De Sommen tot aankoop van zoodanige Lijfrenten kunnen des verkiezende direct aan den Effecten-Makelaar, bijzonder met de Overschrijving op het Grootboek belast, worden overgemaakt, uit wiens handen de Rentenier alsdan de Bewijzen terug ontvangt.

Alzoo ontvangt de Maatschappij niets van hare Renteniers - zij heeft de Fondsen niet onder haar bestuur, zij treedt niet in het bezit van het Kapitaal en kan er niet over beschikken dan na den dood des Verzekerden, dat is te zeggen, na alle hare verpligtingen te hebben vervuld: zij betaalt uit hare eigene Fondsen ieder half jaar de Renten bij het Contract bepaald. Op die wijze is door deze Maatschappij in *Frankrijk* reeds omstreeks **frs. 3,000,000** op het Grootboek vrijwillig ingeschreven, waarvoor zij jaarlijks omstreeks **frs. 225,000** aan de Renteniers betaalt.

Het bedrag der Renten is als volgt:

voor Iemand,	**oud**	**40**	**jaar,**	***f***	**6.75**	**pCt.;**
„	„	**50**	„	-	**7.66**	„
„	„	**60**	„	-	**9,62**	„
„	„	**70**	„	-	**13.25**	„

DIRECTIE voor **NEDERLAND:** ***Rotterdam, Westnieuwland, 4—83.***

Agenten in Zuidholland en Noordbrabant:

De Heer J. P. VAN GORCUM, Nieuwemarkt, 9—411, } te Rotterdam.
„ „ J. KLUIT, ... Delftschevaart, 7—328, }

De Heer H. VAN REYN Cz., te *'s Gravenhage.*
„ J. VAN BENTEN, } te *Leyden.*
„ J. M. HENDRIKSE, }
„ L. A. REBERS, te *Schiedam.*
„ D. C. SAMSON, te *Gouda.*
„ JACOB ROEST, te *Dordrecht.*
„ F. STOOPMAN, te *Overschie.*
„ H. LENGKEEK, te *Delfshaven.*
„ A. GUYS, te *Vlaardingen.*

De Heer A. LENGKEEK, te *Rhoon.*
„ F. MORET, te *Sliedrecht.*
„ N. C. VRIESMAN, te *Oudewater.*
„ A. F. VAN ERTRIJCK, te *'s Hertogenbosch.*
„ HENRI SPRENGERS, te *Breda.*
„ Jonkh. W. VAN DER DOES, te *Oosterhout.*
„ C. VAN MATTENBURGH, te *Bergen-op-Zoom.*
„ M. J. VAN HANSWIJCK, te *Heusden.*

Alwaar Inlichtingen en Prospectussen *kosteloos* te verkrijgen zijn en Verzekeringen op **Overlijden, Toekomstige Kapitalen** en **Lijfrenten** (met teruggave der gestorte Sommen in geval van overlijden), **Dadelijk Ingaande Lijfrenten** en van **Pensioenen** aan **Weduwen** en **Weezen** worden opgenomen.

THE DEFENDER EN NATIONAL INSURANCE AND INVESTMENT ASSOCIATION
LONDENSCHE LEVENSVERZEKERING-MAATSCHAPPIJEN.

De Directie voor Nederland en Luxemburg,

S. VAN DER HELD Wz.

AVIS MÉDICAL.

Le Dr. SAMUEL LA' MERT (inscrit) *L. S. R.* Membre Honoraire du London Hospital Medical Society, *M. D.* de l'Université d'Erlangen, continue ses consultations personelles ou par correspondance, sur tous les cas de débilité et les infirmités secrètes de la jeunesse et de l'age mûr, tous les jours, chez lui,

37 Bedford Square, à *Londres.*

Le Dr. LA' MERT vient de publier (au prix de 1 franc) une nouvelle édition de son ouvrage ayant pour titre:

LA PRÉSERVATION PERSONELLE.

Essai sur la débilité nerveuse, orné de nombreuses gravures et d'Exemples. Cet ouvrage sera envoyé *franco par la poste*, sous Enveloppe, contre payement du port, par *H. T. HENDRIKSEN,* Libraire, Hoogstraat, Rotterdam.

Il contient:

1e *Section.* Physiologie des organes de la génération.
2e *Section.* Puberté — age viril — morale de la Physiologie générative — vraie et fausse moralité.
3e *Section.* Le mariage dans ses rapports, physique, moral et social, ses espérances et ses désappointements.
4e *Section.* Spermatorrhée et impuissance. Stérilité des deux sexes — Maux que l'on se cause soi-même. Tristes conséquences de la négligence.
5e *Section.* Vices des écoles. Effets de certaines habitudes pernicieuses sur les facultés mentale et générative. Importance de la discipline morale.
6e *Section.* Traitement de la débilité nerveuse et générative. Impuissance et stérilité. Résultats dangereux de divers remèdes nouveaux. Principes du traitement médical, diététique et général de l'auteur, basés sur vingt ans d'une pratique couronnée de succès.

HYDRAULIQUE EN NIET HYDRAULIQUE

STOVEN.

Deze als zeer doelmatig bekende **Stoven** hebben eene **groote verbetering** ondergaan, door eene eenvoudige verandering van de Flesschen, waardoor het gebruik van Water vervalt en daarmede de Schroef, het lekken, de vrees voor springen, het schenden of breken dier Flesschen; gebreken aan welke zij bij onzorgvuldige behandeling onderhevig zijn.

De **Stoven** en **Nieuwe Deksels,** waarvoor ook Octrooi is genomen, zijn verkrijgbaar bij

DICKE en DE WAAL, te *Rotterdam,*

alwaar ook **Stoven** met **Waterflesschen** te verkrijgen zijn en de **Flesschen** tegen **Nieuwe Deksels** kunnen VERRUILD worden.

Openbare Vrijwillige

VERKOOPING.

JOHANNES HOGERSDIJK, Notaris te Rotterdam, is voornemens, op Woensdag den 7 December 1859, des namiddags ten 5 ure, in het Notarishuis, aan de Gelderschekade aldaar, publiek te Veilen en te Verkoopen:

Een hecht, sterk en goed gelegen **WINKELHUIS,** BOVENWONINGEN, ACHTERHUIS, OPENPLAATS en **ERVE,** aan de zuidzijde van de Hoogstraat, wijk 11, n.° 317, te Rotterdam, strekkende van de Straat tot aan den Groenendaal, Kadaster sectie n.° 254, 255 en 256.

Aangeslagen in de Grondlasten over 1859 op *f* 77.81.
En Verhuurd in diverse Percelen (zie Aanplakbiljet) voor *f* 922.60 in het jaar.

Nadere informatien zijn te bekomen ten Kantore van genoemden Notaris, aan de Korte Hoogstraat te Rotterdam, terwijl het te veilen Pand zal te zien zijn twee dagen vóór en op den dag der veiling, van 's morgens 10 tot 's namiddags 3 ure, mits voorzien zijnde van een Permissiebiljet, door voornoemden Notaris af te geven.

Openbare Vrijwillige

VERKOOPING.

De Notarissen Mr. *CAROLUS ANTONIUS VAN KERCKHOFF, JOHANNES HOGERSDIJK*, residerende te Rotterdam, en *JAN VAN STIPRIAAN LUISCIUS,* residerende te Delfshaven, zijn voornemens om op Vrijdag den 9 December 1859 te Veilen, en op Vrijdag den 16 December daaraanvolgende te Verkoopen, beide dagen des namiddags 5 ure, in het Koffijhuis *Amicitia,* aan de Kolk, te Delfshaven:

N.° 1. Een hecht en sterk **HUIS,** BOVENHUIS en **ERVE,** aan de oostzijde van de Nieuwe Haven, wijk E, n.° 31, te Delfshaven, Kadaster sectie A, n.° 196.
Aangeslagen in de Grondlasten over 1859 op *f* 10.52.
Zijnde het Bovenhuis in eigen gebruik en renderende het Benedenhuis een Huur van *f* 87.40 's jaars.

N.° 2. Een hecht en sterk **HUIS,** BOVENWONINGEN en **ERVE,** aan de zuidzijde van de Korte Dijkstraat of Lange Brugsteeg, te Delfshaven, wijk D, n.° 62, Kadaster sectie A, n.° 268.
Aangeslagen in de Grondlasten over 1859 op *f* 13.49.
In diverse Percelen verhuurd, renderende eene Huur van *f* 306.80 's jaars.

N.° 3. Een hecht en sterk **HUIS,** BOVENWONINGEN, ACHTERWONING en **ERVE,** aan de oostzijde van het gedempte Plein, op den hoek der Stadssteeg te Delfshaven, met vrijen Uitgang in voormelde Steeg, wijk D, n.° 144, Kadaster sectie A, n.° 1139.
Aangeslagen in de Grondlasten over 1859 op *f* 29.61.
En in diverse Percelen verhuurd, renderende eene Huur van *f* 405.60 's jaars.

N.° 4. Een hecht en sterk **HUIS,** BOVENWONINGEN en **ERVE,** aan de oostzijde van het gedempte Plein, nevens het vorige Perceel, te Delfshaven, wijk D, n.s 143 *a* en *b*, Kadaster sectie A, ns. 1140 en 1141.
Aangeslagen in de Grondlasten over 1859 op *f* 29.61.
En in diverse Percelen verhuurd, renderende eene Huur van *f* 410.80 's jaars.

Nadere informatien zijn te bekomen ten Kantoren van voornoemde Notarissen te Rotterdam en te Delfshaven, en zullen de te veilene Panden te bezigtigen zijn twee dagen vóór en op den dag der Veiling, van 's morgens 10 tot des namiddags 3 ure.

Openbare Verkooping,

te RAMSGATE.

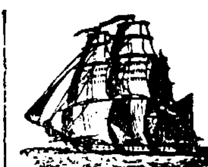
Op Dingsdag den 13den December 1859 zal te Ramsgate, ten één ure 's namiddags, in de „ Pier Warehouses", publiek worden geveild:

Eene Partij van 120 tot 200 Balen

KATOEN,

allen min of meer door Zeewater beschadigd aangebragt met het Amerik. Schip *Ocean Ranger*, Kapit. *J. Knowles*, bestemd van Bombay naar Rotterdam.

Nadere informatien zijn te bekomen bij de Heeren E. HODGES & Co., Scheeps-Agenten, en den Heer GEO. M. HINDS, Makelaar te Ramsgate.

De Makelaars F. N. MONTAUBAN VAN SWIJNDREGT, W. VAN DAM *H. H. Zoon*, W. H. MONTAUBAN VAN SWIJNDREGT en B. C. D. HANEGRAAFF, te Rotterdam, zijn van meening, als last hebbende van hunne Meesters, op Dingsdag den 6 December 1859, des middags ten 12 ure, in de Zaal op de Scheepmakershaven, wijk 1, n.° 499, publiek te Verkoopen:

Het extra Snelzeilend Gekoperd en Kopervast Nederlandsch

FREGATSCHIP

HEBE,

in 1855 Nieuw van stapel geloopen, laatst gevoerd door Kapitein **A. H. Kiehl,** volgens Meetbrief lang 41 El 70 Duim, wijd 6 El 94 Duim, hol 5 El 5 Duim, en alzoo groot **650 Tonnen,** met al deszelfs RONDHOUT, STAAND en LOOPEND WANT, ANKERS, KETTINGEN, TOUWEN, ZEILEN en verdere SCHEEPSGEREEDSCHAPPEN, zoo als hetzelve thans is liggende in de Berghaven binnen deze Stad.

Voormeld Schip zal vermoedelijk in het begin van het volgende jaar in de Bevrachting voor de Nederlandsche Handel-Maatschappij worden opgenomen.

Openbare Vrijwillige

VERKOOPING

van eene Partij extra best

WEI- of HOOILAND,

gelegen in den Nieuw- of Kleinpolder, binnen de gemeente Overschie, strekkende van de Halve Sloot aan de Schiekade tot aan den Rotterdamschen Rijweg, ter Halver Sloot, Kadaster sectie C, n.s 383, 384 en 385, te zamen groot 3 Bunders 13 Roeden 16 Ellen.

Aangeslagen over 1859 in de Grondlasten tot *f* 34.27, in de Polderlasten tot *f* 17.05 en in het Schielandspenninggeld tot *f* 2.51. Verhuurd tot Kersmis 1859 voor *f* 335 in het jaar.

De Veiling zal plaats hebben op Vrijdag den 9 December 1859 en de definitive Toewijzing op Vrijdag den 16den dier zelfde maand, telkens des namiddags ten 5 ure, in de Herberg **de Vergulde Valk,** te Overschie, terwijl het te Veilene dagelijks kan bezigtigd worden.

Nadere informatiën zijn te bekomen ten Kantore van den Notaris L. C. DIJXHOORN, te Overschie.

Een BEKWAME

PLAATDRUKKER,

voorzien van voldoende Bewijzen van kunde en goed gedrag, kan dadelijk **Werk** bekomen bij JOH. ENSCHEDÉ en ZONEN, te Haarlem. Adres aldaar ten hunnent, in *Persoon* of met *vrachtvrije* Brieven.

De Boekhandelaar P. C. HOOG, Hoofdsteeg te Rotterdam,

heeft ontvangen eene UITGEZOCHTE COLLECTIE

ENGELSCHE BOEKWERKEN,

waaronder een aantal

PRACHT-UITGAVEN,

zeer geschikt om bij de aanstaande Feesten als Cadeaux te dienen.

TEVENS IS BIJ HEM VOORHANDEN EEN GROOT ASSORTIMENT

HOLLANDSCHE, FRANSCHE en ENGELSCHE

KINDERWERKJES,

waarvan de Catalogus eerstdaags *gratis* verkrijgbaar is.

Verder **ALBUMS, POËZIJBOEKEN, SCHRIJF-PORTEFEUILLES, ZAK-PORTEFEUILLES enz. enz.**

SINT-NICOLAAS GESCHENKEN.

De Boekhandelaar OLDENZEEL, Steiger, alhier,

heeft Heden uit *Parijs* ontvangen

EENE FRAAIJE COLLECTIE

NIEUWE GEILLUSTREERDE PRACHTWERKEN.

Zoomede voorhanden eene groote Sorteering

Hollandsche en Fransche

KINDER-PRENTWERKJES

VOOR ALLERLEI LEEFTIJD.

Bij **A. C. KRUSEMAN** ziet het licht:

Mr A. BOGAERS,

GEDICHTEN.

INHOUDENDE:

Aan de Poëzij. — Aan het Vaderland. — Christenzin. — Davids drie Helden. — Kinderlijke Liefde. — Woudgebloemte. — Amphinomus en Anapias. — Lenteweelde. — Tromp voor Duins. — Het afscheid der Zwaluw. — Een avond in de Baai van Napels. — Broêrs en Zusters. — Waarheidsliefde. — Karel Rijkwaerdt. — Zomeravond. — Tevredenheid. — Het gezond verstand. — Jan Harink. — November. — De Dooi. — Wibo en Rika. — In den vreemde. — Het Nuttige en het Schoone. — Martinus van den Ham. — Hoop. — Aan de Friezen. — De Schaatsenrijder. — De Fee der zelfbegoochelingen. — Het Hollandsch Duin. — Eene jonge Moeder. — Het Zeebad te Schevelingen. — Rijkdom. — De Noorderreus. — Mallepraat. — Vlinderweelde. — Slapeloosheid.

De gevierde Dichter, wiens bundels tot heden toe alleen aan enkele bevoorregten als present-exemplaren werden aangeboden, is er eindelijk toe overgegaan om zijne Poëzij door middel van den Boekhandel verkrijgbaar te stellen voor ieder. Het aanvankelijk zeer uitgebreide debiet bewijst genoegzaam hoe des Dichters gaven in den Lande alom worden op prijs gesteld.

Bovenstaande bundel Gedichten in Linnen gebonden en voorzien van een keurig gegraveerd Vignet is voor den prijs van *f* 2.80 bij alle Boekhandelaren in het Rijk te bekomen.

Door **S. E. VAN NOOTEN** te Schoonhoven is heden uitgegeven en verzonden de

ALMANAK

voor

Hollandsche Blijgeestigen, voor 1860.

196 bladz., met Platen. Prijs 60 *Centen.*

Dit Jaarboekje onderscheidt zich in vele opzigten gunstig boven de vorige jaargangen, terwijl het uitwendige meer in overeenstemming is gebragt met den smaak des tijds.

VERTREK der SPOORTREINEN.

Hollandsche Spoorweg.

Van Rott. naar Amsterdam: 7.30, 11.40, 3.30, 6.30.
„ „ alleen n. 's Hage: 9.45 's morg. en 9.35 's av.
„ Amst. naar Rotterdam: 8.30, 11.30, 4.30, 7.30.
„ 's Hage alleen n. Rott.: 8.30. 's morg. en 3.40 's midd.

Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.

Van Rott. naar Antwerpen en Breda: 10.15, 3.—.
„ Dordrecht naar Rotterdam: .... 10.40, 3.20.
„ Breda naar Antwerpen en Rott.: 6.50, 12.35.
alleen naar Antwerpen en Moerdijk: 5.20.
„ Antwerpen naar Breda en Rott.: 7.45, 12.20.
alleen naar Breda en Moerdijk: 5.25.

Rhijn-Spoorweg.

Rott.n.Utr.,Amst.,Arnh.: 7.—, 10.—, 12.15, 1.30, 5.15, 7.15
Amst.n.Utr.,Rott.,Arnh.: 7.20, 10.35, 12.30, 2.30, 6.—, 7.45
Arnh.n.Utr.,Amst.,Rott.: 6.30, 9.45, 11.35, 12.30, 6.50,—
Utr.n.Rott.6.30.— Utr.n.Amst. 6.45, beide behalve Zondag

Gedrukt en uitgegeven bij G. en C. A. van Reyn, te Rotterdam.

BIJBLAD,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

VAN

VRIJDAG 2 December 1859, N.º 287.

GEMEENTERAAD

VAN

ROTTERDAM.

Zitting van Donderdag 1 December.

Deze onder het voorzitterschap van den heer Burgemeester gehouden openbare vergadering werd door 33 leden bijgewoond; afwezig waren de heeren Gleichman, Hoynck van Papendrecht, Pincoffs en F. van Vollenhoven.

Na de opening der vergadering werden de notulen der vorige zitting gelezen en zonder aanmerkingen goedgekeurd.

De Voorzitter deelde daarop mede, dat de volgende stukken waren ingekomen:

1⁰, van Gedeputeerde Staten: *a*, de goedkeuring op de Raadsbesluiten tot het verleenen van subsidie aan verschillende instellingen van weldadigheid gedurende het jaar 1860; *b*, de goedkeuring op het Raadsbesluit tot het doen eener overschrijving van *f* 4000 op de begrooting van het loopende jaar voor onkosten ter zake van de cholera, en *c*, de goedkeuring op de begrooting der dienstdoende schutterij voor 1860. — Voor kennisgeving aangenomen.

2⁰, van Burgemeester en Wethouders verzoek om gemagtigd te worden de autorisatie van Gedeputeerde Staten te vragen voor het doen rooijen van twee rijen boomen op het eiland Fijenoord en voor het doen snijden van rietgewas. — Goedgekeurd.

3⁰, van dezelfden een voorstel, strekkende om voor den tijd van tien jaren tegen betaling eener recognitie van *f* 10 's jaars aan het Rijk af te staan een gedeelte van het plein aan het einde der Leuvehaveu nabij de Stokkebrug, ten einde tegen het gebouw de Eenhoorn, ten dienste van het loodsbureau voor zeeschepen een houten gebouw te plaatsen ter breedte van 13½ el en ter diepte van 5 el. — Goedgekeurd.

4⁰, van de commissie voor de strafverordeningen eene concept-verordening op de haven-loodsdienst, met memorie van toelichting en tarief. — Drukken en ronddeelen.

5⁰, van de Plaatselijke Schoolcommissie mededeeling, dat de heeren mr. A. S. Milders, G. Mees Az., F. Dekker en dr. F. J. J. Schmidt als leden dier commissie aan de beurt van aftreding zijn, terwijl vier dubbeltallen werden aangeboden tot vervulling der te ontstane vacatures; die dubbeltallen bestonden uit: 1⁰, de heeren mr. A. S. Milders en J. C. Paats; 2⁰, de heeren G. Mees Az. en L. V. van Rossem; 3⁰, de heeren F. Dekker en E. Piaget, en 4⁰, de heeren dr. F. J. J. Schmidt en J. A. Groshans. — Ter visie gelegd.

6⁰, een adres van winkeliers te dezer stede, mededeelende dat hun debiet veel had geleden door dat zij na het maken van trottoirs voor hunne huizen verhinderd waren geworden uitstallingen voor hunne huizen te maken, weshalve zij verzochten dat men van nu af aan alle uitstallingen op stoepen zou doen ophouden, waardoor zij met hunne medeburgers weder gelijk gesteld zouden worden. — In handen gesteld van Burgemeester en Wethouders tot het uitbrengen van een prae-advies.

7⁰, een adres van den volgenden inhoud:

„Aan den Raad der Gemeente Rotterdam

Zeer Achtbare en Hoogwijze Heeren!

Schuchteren en schroomvallig waagt zich een nar te midden der Hoogwijze leden dezer Vergadering. Hij weet dat zijne plaats niet in deze Raadszaal is, en toch! wanneer men van het verstand tot de zotheid een cirkel trekt, dan grenzen de uiterste einden aan elkaar.

Daarbij valt het niet te ontkennen, zeer achtbare en hoogwijze Heeren, dat het rammelen en rinkinken der bellen van den zotskap maar al te dikwerf de muziek is die de hardheid van sommige waarheidsaccoorden moet temperen. Zóó is het althans ten aanzien der aangelegenheid die mij in uw midden voert. Naauw had zich de vreeselijke mare verspreid dat uit Lekkerkerk ziek vee naar Rotterdam was aangevoerd, of ik ben op mijne wijze nog al hevig tegen de hier bedoelde beesten van boeren te velde getrokken. Dat boerenvee heeft evenwel een verdediger gevonden. Deze *boer*, die gaarne een *mensch* wilde worden indien dit *mogelijk* ware, verklaart pertinent dat het *stedelingen* zijn, die opzettelijk bij de boeren rondreizen of er zelfs correspondenten in sommige belangrijke plattelands-gemeenten op na houden om ZIEKE koeijen en DOODE varkens op te koopen en naar Rotterdam te vervoeren. Hij wijst o. a. op het feit van eene koe die zoo ziek was dat zij op de stoomboot moest worden *gesleept*, welk dier dan ook voor *f* 14 (zegge voor *veertien gulden*) werd gekocht, en welk liefelijk vleesch hier voor 8, 10 en 12 stuivers het pond werd aan den man gebragt! En daar ik nu trilde en beefde bij de gedachte dat ook ik van die half doode koeijen en totaal doode varkens kon hebben gegeten en dat zeer zeker vele mijner beklagenswaardige stadgenooten op die zieke en garstige brokken zijn vergast, besloot ik uit puren menschenmin aan uwe vergadering een exemplaar van het *Humoristisch Album* toe te zenden, waarin meer bedoeld boeren-artikel voorkomt, met de bede, dat het uwe Vergadering moge behagen iets aan de zaak te doen, ten einde de burgerij voor verdere aanslagen gevrijwaard blijve. — Met achting en eerbied,

Namens de Redactie van het *Humor. Album*,

E. FALKLAND."

De voorlezing van dit adres bragt bij herhaling de lachspieren in beweging. Na de voorlezing zeide de Voorzitter dat het onmogelijk was dat hier ter markt vee werd verkocht als waarvan in dit adres sprake was; nog in den laatsten tijd waren verscheiden rapporten ingekomen van de keurmeesters van het vleesch, waaruit bleek dat deze herhaalde malen partijen vleesch of vee hadden afgekeurd, zoodat de zaak niet van dien ernstigen aard was als in het ingekomen adres werd voorgesteld. Hij sloeg inmiddels voor, het adres aan Burgemeester en Wethouders te verzenden, waarmede de Vergadering zich vereenigde.

En 8⁰, adressen van de heeren P. H. Tromp en mr. H. J. van Buren ter zake van de houten heiningen achter sommige huizen aan den Haringvliet. — Op voorstel des Voorzitters werd besloten deze adressen aan te houden totdat de zaak in behandeling zal komen.

Aan de orde was daarop het benoemen van een lid in de commissie van administratie voor het Ziekenhuis aan den Coolsingel. Met 32 stemmen werd de heer H. A. M. van der Ven daartoe benoemd, terwijl 1 blanco-biljet was ingeleverd.

Daarna overgegaan zijnde tot het benoemen van een Raadslid in de commissie voor het Ziekenhuis voor aan syphilis lijdende vrouwen werd de heer F. van Vollenhoven met 25 stemmen daartoe benoemd; de heeren van Stolk en van Rijckevorsel hadden ieder 2 stemmen bekomen, terwijl 4 blanco-biljetten in de bus gevonden werden.

Vervolgens rigtte de Voorzitter eene uitnoodiging tot de heeren, welke ten vorigen jare hadden deelgenomen aan de commissie voor de vrijstellingen der nationale militie, om zulks dit jaar weder te doen, terwijl hij den heer Rueb verzocht de plaats te vervangen van den heer Pincoffs, aangezien deze uitlandig is.

Daarna werd beraadslaagd over het rapport op de bedenkingen en gewijzigde verordening op de invordering der schoolgelden. — De heer *Hubrecht* betoogde, dat het wenschelijk was den wenk van het hooger bestuur op te volgen wat betreft de inning der schoolgelden door de onderwijzers. Hij toch kon het niet goedkeuren dat de onderwijzer werd gemaakt tot een comptabel ambtenaar. Deze zou daaraan toch geruimen tijd moeten besteden en hij wenschte dat de onderwijzer zich geheel aan het onderwijs zou kunnen wijden. Bovendien zou de onafhankelijkheid van den onderwijzer tegenover de ouders daardoor te loor gaan. Men zal vragen, hoe de inning dan moest geschieden, maar hij vroeg hoe zulks in andere gemeenten geschiedt. Naar zijne meening zou wel een der ambtenaren den tijd hebben om zich met de inning der schoolgelden te belasten. — De *Voorzitter* zeide, dat Burgemeester en Wethouders voor het meerendeel konden beamen wat door den vorigen spreker was in het midden gebragt. Doch hoe in deze te handelen? de penningmeesters der commissien, welke reeds zoo veel ten nutte van het onderwijs verrigtten, willen zich niet met de inning der schoolgelden belasten; men zou derhalve een ambtenaar daarvoor op eene jaarwedde van *f* 2000 moeten benoemen en in dezer voege zou de inning groote uitgaven vorderen. De onderwijzer nu zal steeds verantwoordelijk zijn bij de commissie. Daarbij komt dat geene invordering mogelijk is dan op donnés van den onderwijzer, en nu is het zeker het eenvoudigste dezen ook de inning op te dragen. — De heer *van Oordt* was van den beginne af van gevoelen geweest dat de inning der schoolgelden niet aan de onderwijzers moest worden opgedragen om de redenen straks door den heer Hubrecht uiteengezet. Dat eenige leden van commissien de inning niet op zich wilden nemen, kon geen argument zijn om het beginsel te laten varen, weshalve hij wilde dat men zich zou gedragen naar het verlangen van het hooger bestuur. — De heer *Bichon van IJsselmonde* deelde mede, dat de zaak bij de commissie voor de huishoudelijke verordeningen rijpelijk was overwogen. Nu de penningmeesters der commissiën zich niet met de inning der schoolgelden wilden belasten, meende men zulks aan de onderwijzers te moeten opdragen; men zag daarin geen groot bezwaar en was van gevoelen dat zij daarbij hunne onafhankelijkheid tegenover de ouders zeer goed konden bewaren. Te 's Gravenhage is de zaak eveneens geregeld en daarom wekt het bevreemding, dat hier van de zijde van het hooger bestuur bezwaar tegen zoodanige regeling gemaakt wordt. Hij raadde daarom zich te vereenigen met het voorstel van Burgemeester en Wethouders ten deze, daar men anders gevaar liep dat de invordering met 1 januarij aanstaande niet behoorlijk zal kunnen geschieden. — De heer *Hubrecht* stelde hier tegenover, dat zulks evenmin zal kunnen geschieden, wanneer de Minister zijne goedkeuring aan de voordragt onthoudt, daarom oordeelde hij het beter de zaak goed te regelen dan gehoor te geven aan den drang van het oogenblik. Hij betoogde nu nog nader, dat de onderwijzer, als deze met de inning belast is, niet geheel onafhankelijk blijft tegenover de ouders. Wanneer de inning aan een ambtenaar werd opgedragen, achtte hij het niet noodig dat daarvoor een ambtenaar op eene jaarwedde van *f* 2000 benoemd werd; welligt kon zulks worden opgedragen aan den ontvanger der plaatselijke directe belasting, doch zulks zou een nader punt van overweging moeten uitmaken wanneer eerst het beginsel is uitgemaakt. — De heer *van Reesema* verklaarde zich ook tegen het opdragen der inning van de schoolgelden aan den onderwijzer en meende mede dat een ambtenaar daarmede moest worden belast nu de penningmeesters der commissien zulks hebben geweigerd. — De heer *van Rijckevorsel* was het eens met de heeren Hubrecht, van Oordt en van Reesema; daarom zou hij gaarne een middel tot genezing aangewezen zien, omdat hij vreesde dat één ambtenaar nog niet voldoende zal zijn tot verrigting der werkzaamheden. De bijgebragte argumenten noemde hij juist, en daarom zou hij gaarne medewerken als een middel tot genezing aan de hand gegeven werd. — De heer *van Oordt* verklaarde nu, dat hij de inning der schoolgelden opgedragen wilde hebben aan de penningmeesters der commissien, en bleven deze weigeren dan wenschte hij daarvoor een ambtenaar aangesteld te zien. — De heer *Löhnis* zeide te berusten in het voorstel van Burgemeester en Wethouders, waarbij de inning wordt opgedragen aan de onderwijzers. Wierd dit aan de penningmeesters dier commissie opgedragen, dan zou het werk toch feitelijk door de onderwijzers geschieden, daar deze alleen daartoe de noodige donnés hebben. Benoemde men hiervoor een ambtenaar, dan zou zulks ten nadeele van de scholen strekken. Door de opdragt aan den onderwijzer zou diens onafhankelijkheid niet lijden, daar deze eene vaste jaarwedde geniet. Zijns oordeels tracht men te 's Gravenhage moeijelijkheden te scheppen, omdat men vindt dat wij met de regeling van het onderwijs hier wel wat ver gaan. — Ook de heer *de Bruyn* was van oordeel dat de onderwijzer onafhankelijk genoeg bleef; de onderwijzers worden toch stedelijke ambtenaren, en nu zag hij er geen bezwaar in deze de inning op te dragen. Gaf men echter een middel aan de hand, om de inning door één ambtenaar en niet te veel ten laste der gemeentekas te doen verrigten, dan zou hij zich daarmede vereenigen. — Verschillende leden voerden nu nog bij herhaling het woord, waarbij de heer *van Oordt* nog aanmerkte, dat, wanneer zoo vele ambtenaren noodig zouden zijn voor de inning der schoolgelden, daarin het bewijs lag dat de inning der schoolgelden veel tijd aan de onderwijzers zal kosten. — Ten slotte uitte de *Voorzitter* de vrees dat, als men de last op de penningmeesters wil leggen, vele leden zich zullen onttrekken en eene behoorlijke organisatie moeijelijk worden zal. Hij was overtuigd dat de penningmeesters het werk niet zullen kunnen doen zonder de onderwijzers; en dan zal het werk ten slotte toch door de onderwijzers geschieden. Zijns oordeels moest men beproeven de goedkeuring van het hooger bestuur te verwerven op de aanhangige voordragt. Hij had te veel achting voor de onderwijzers hier ter stede dan dat hij vreezen zou dat zij om het genot van eenige weinige percenten de ouders te veel zouden ontzien. Moest de inning door ambtenaren geschieden, dan zou daarvoor een afzonderlijk bureau noodig zijn. — Tot stemming overgegaan werd het voorstel van Burgemeester en Wethouders, strekkende om de inning der schoolgelden aan de onderwijzers op te dragen, aangenomen met 28 tegen 5 stemmen; tegen stemden de heeren *van Reesema*, *Hubrecht*, *Offers*, *van Stolk* en *van Oordt*.

Zonder discussie werd daarop bij acclamatie goedgekeurd het voorstel tot uitgifte eener tweede serie der leening van twee millioen gulden.

Daarna waren aan de orde de beraadslagingen over de adressen van de heeren P. H. Tromp en jonkh. N. J. Storm van 's Gravesande c. s. en het daarop uitgebragt rapport.

Alvorens daartoe over te gaan werden eerst gelezen de twee bovenvermelde te dezer zake ingekomen adressen: 1⁰, van den heer P. H. Tromp, dat hieronder in zijn geheel wordt medegedeeld, en 2⁰, van den heer mr. H. J. van Buren, waarin deze in zeer breede beschouwingen treedt over de geheele zaak en opkomt tegen het vermelde in het adres van jonkh. N. J. Storm van 's Gravesande c. s.

Na de voorlezing dezer beide stukken werden de discussien bij het vergevorderd uur uitgesteld tot de volgende vergadering en werd de zitting gesloten.

Het heden in de zitting van den Gemeenteraad ingekomen adres van den heer *P. H. Tromp* luidt dus:

ROTTERDAM, 28 November 1859.

Aan den Gemeenteraad van Rotterdam.

MIJNE HEEREN!

Hoewel ik gemeend had uwe Vergadering niet meer te moeten bemoeijelijken omtrent de zaak der afscheidingen van de tuinen achter den Haringvliet, zoo ben ik, na het door Heeren Burgemeester en Wethouders aan U gedaan rapport, *aan mij zelven* verpligt geworden eenige inlichtingen aan uwe Vergadering te geven, welke zoo ik mij vlei den nadeeligen indruk zullen wegnemen dien dat rapport bij U heeft moeten te weeg brengen.

Ik mag niet ontveinzen dat de uitdrukkingen *vereenigd* voorgedragen mij voorkwamen bepaaldelijk eene strekking te hebben, om mijn adres in een *verkeerd* daglicht te stellen en te doen voorkomen als of het mijne bedoeling ware geweest òf Burgemeester en Wethouders òf ook den Raad te beleedigen, hetwelk stellig door mij zoude worden afgekeurd. Ik moet dus *ernstig verzoeken*, Mijne Heeren, dat U mijn rekwest met een onzijdig oog, met het rapport daarover uitgebragt wilt vergelijken en daaraan dien ernst wilt geven dien de zaak verdient; ik houd mij overtuigd dat die woorden, die op *zich* zelve als beleedigend beschouwd worden, in verband gebragt met het geheel, U hoogstens zullen voorkomen als door iemand gesteld die met hetgeen geschied was *volstrekt niet tevreden is*, en reden heeft ontevreden te zijn, *en ik moet dus protesteren* tegen de verkeerde intentie die mij in het rapport van Burgemeester en Wethouders wordt ten laste gelegd.

Het heeft een Ingezetene en Burger dezer Stad moeten treffen dat Burgemeester en Wethouders meenen dat het strijdig met de achtbaarheid uwer Vergadering zoude zijn om U met de wederlegging van alle gezegden in het rekwest bezig te houden; ik zou mij hetzelfde regt kunnen toekennen ook zoo te spreken omtrent het rapport van Burgemeester en Wethouders, maar dat zal ik niet doen.

Ik vermeen, Mijne Heeren, naar mijne vermogens te hebben medegewerkt tot den voorspoedigen vooruitgang, bloei en welstand dezer Stad, en behoor nog onder diegenen die daartoe blijven bijdragen en medewerken. Ik had daarom zoodanige uitdrukkingen van Burgemeester en Wethouders *nooit kunnen* verwachten.

Ik kan mij niet voorstellen dat de woorden in het rapport gebezigd uwe goedkeuring zullen wegdragen; daarvan een blijk te hebben is mij niet onverschillig.

Het onderwerpelijk rekwest is niet in mijn particulier belang, het *algemeen belang* is er bij betrokken; alle menschen, ingezetenen en vreemdelingen, betreuren het dat een der fraaiste gedeelten dezer Stad door zoodanige afscheidingen als bij sommigen geplaatst zijn is ontsierd geworden; ik vermeen dat het regt verstand der bepalingen daarin gelegen is, dat de afscheidingen op gelijken voet ongeveer gesteld worden en zeker nooit mogen strekken om anderen hinderlijk te zijn.

Ik durf van de billijkheid van den Raad dezer Stad verwachten dat mij ten deze regt zal worden gedaan.

Met onderscheidende hoogachting heb ik de eer mij te noemen

UEd. Dw. Dienaar,

P. H. TROMP.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Zitting van Donderdag 1 December.

(*Nader Verslag.*)

Algemeene beraadslaging over de BEGROOTINGSWETTEN.

In den aanvang der zitting van de Tweede Kamer van heden is ingekomen een brief van mevr. de wed. Stolte, kennis gevende van het overlijden op gisteren van haren echtgenoot, lid der Kamer. Van dezen brief zal worden kennis gegeven aan de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Finantiën.

Voortgezet en ten einde gebragt is de beraadslaging over

HOOFDSTUK IV DER STAATSBEGROOTING.

Departement van Justitie.

Het eerst was aan de orde de 7de afd. (gebouwen).

De heer *van Eck* maakte bezwaar om de gelden toe te stemmen, aangevraagd voor het bouwen van een lokaal voor de regtbank te Goes, voor de oprigting van lokalen voor kantongeregten en voor het bouwen van zes huizen van bewaring. Zijn bezwaar daartegen was ontleend aan hetzelfde beginsel, waarop hij zich gisteren tegen de vermeerdering der Rijkspolitie had verzet. Hij wilde eerst hebben eene wet op de regterlijke organisatie, en zoo ook een nieuw wetboek van strafregt, alvorens tot uitbreiding van gebouwen over te gaan; omdat eerst na de vaststelling dier wetten zal bekend zijn, welke regterlijke collegiën zullen worden gehandhaafd, wáár geplaatst en welke keuze men omtrent het strafstelsel zal gedaan hebben.

De heer *van Diggelen* nam aanleiding uit het gesprokene door den vorigen spreker, die o. a. de mogelijkheid ondersteld had, dat de regtbank te Goes bij eene nieuwe regterlijke organisatie niet zou worden gehandhaafd, doch dat daarentegen een zoodanig collegie in Staats-Vlaanderen zou worden opgerigt, om de noodzakelijkheid te betoogen, dat die regtbank te Goes moest blijven zetelen, en tevens om aan te toonen dat de toestand, waarin regtbank en gevangenis te Goes zich bevonden, onvermijdelijk herstel noodzakelijk maakten, zonder dat het mogelijk ware te wachten op eene regterlijke organisatie die hij voor zich nog in het verre verschiet zag liggen.

De heer *Godefroi* besprak een punt reeds ten vorigen jare behandeld: de vraag nl. of de kosten voor de regtshuizen al dan niet ten laste moeten komen van de gemeenten? Ten vorigen jare beperkte de Minister die vraag tot de kosten voor de lokalen der kantongeregten, en de Minister beriep zich toen op eene zekere Fransche verordening; maar de spreker wilde de vraag hebben opgevat in ruimeren zin en meende dat de gemeente niet verpligt was eenige kosten hoegenaamd voor de regtshuizen te dragen. Spreker had sedert het vorige jaar omtrent die zaak een onderzoek ingesteld en het was hem gebleken dat de bedoelde verordening hier te Lande nooit executoir is verklaard en dus geene verbindende kracht bezit. De gemeente was dus in geenerlei opzigt verpligt, de kosten voor de regtscollegien te dragen. Nu meende de Minister dat de kostelooze afstand door gemeenten, van localen, geen last zou zijn, maar dit gaf de spreker volstrekt niet toe. Het was een onttrekken aan de gemeente van het gebruik harer localen; en dat de gemeenten daartegen opkomen, blijkt reeds uit het voorstel, gedaan in den Gemeenteraad van 's Gravenhage, om met 1 januarij het gebruik van die localen aan het Rijk te ontzeggen. De vraag was dan ook niet alleen of het Rijk regt heeft zoodanigen afstand te vorderen, maar ook of de gemeente regt had zoodanigen kosteloozen afstand te doen. Beide vragen werden door den spreker ontkennend beantwoord, en hij meende dat de gemeenten verpligt waren op vergoeding van die kosten aan te dringen; dat het dus een legale raad geweest is, dien de heer van Hall dezer dagen aan de gemeenten gaf; want dat de gemeentebesturen die anders handelden, de belangen hunner committenten zouden verwaarloozen. Terwijl de spreker omtrent deze geheele zaak een grondig onderzoek van de zijde der Regering had verwacht, ging zij juist voort op den verkeerdelijk ingeslagen weg, door op nieuw voor den aanbouw van gebouwen subsidien van de gemeenten te vragen, ofschoon spreker betwijfelde of zoodanige bijdragen niet waren het gevolg van zedelijken dwang. Den tegenwoordigen toestand noemde hij een onwettigen toestand, en wanneer die nog in het volgende jaar zou bestaan, zou hij genoodzaakt zijn, alleen om die reden, het 4de hoofdstuk af te stemmen. Ten slotte vereenigde de spreker zich met het verlangen van den heer van Eck, dat men bij den aanbouw der gevangenissen niets zou praejudiciëren met betrekking tot het later aan te nemen gevangenis-stelsel.

De heer *Boot*, *Minister van Justitie*, herinnerde, dat men sedert vele jaren van meening was geweest, dat de gemeenten verpligt waren de kosten der regtshuizen te dragen, misschien ook omdat de gemeenten meestal groot belang stellen in het bezit van regtscollegien; nadat deze zaak ten vorigen jare in de beide Kamers ter sprake was gebragt, had de Minister een onderzoek ingesteld, en hij moet nu erkennen, dat de bedoelde Fransche verordening niet oplegde aan de gemeenten de verpligting om de bedoelde kosten te dragen. De Minister was het dus in de hoofdzaak eens, nu het gebleken was dat er geene wet te dien aanzien bestond. De gemeenten hadden dus de bevoegdheid om zich van die verpligting te ontslaan; doch daaruit volgde nog niet de verpligting der Regering tot het instellen eener enquête of de gemeenten lust hadden van hare verpligting ontheven te worden; te minder omdat er vele gemeenten waren, die er prijs op stelden om regtscollegien in hare muren op te nemen. De Kamer kon niet willen dat de Regering een cijfer van eenige tonnen gouds te gelijk op de begrooting bragt voor huur of aanbouw van alle mogelijke lokalen, ook voor die gevallen waar de gemeenten geene bezwaren maakten om de lasten te dragen. De Minister geloofde, dat wanneer de Regering vrijwillig zoodanigen last op de schatkist legde, men haar in de Kamer van roekeloosheid zou beschuldigen en dat de post zou worden geweigerd. Daarna trad de Minister in een betoog om aan te toonen: 1⁰, dat de bijdragen der gemeenten tot de voorgestelde nieuwe gebouwen niet waren het gevolg van zedelijken dwang, maar van het initiatief der gemeenten; 2⁰, dat de aanvrage door de Regering gedaan steunde op de hooge noodzakelijkheid, zoodat bij voorbeeld te Goes de gevangenen thans werden opgesloten in de consistoriekamer van de Hervormde kerk, en 3⁰, dat de wijze waarop de nieuwe huizen van bewaring gebouwd werden, in geen enkel opzigt het later aan te nemen gevangenisstelsel praejudicieerden.

De heer *Mackay* meende dat de zaak betrekkelijk het dragen van de kosten der regtshuizen door de gemeenten, was eene zaak van beginsel. Provinciale- en gemeentewetten hadden uitgemaakt wat provincie en gemeente had te betalen, en die wettige voorschriften moesten niet door eene drijvende Kamer maar door eene wakende Regering verdedigd worden. De Regering zelve moest waken dat op de gemeentebegrooting geene uitgave voorkwam, die in strijd was met de gemeentewet. Overigens meende de spreker dat de kosten niet zoo groot zouden zijn als de Minister voorstelde, want hij onderstelde, dat de gemeenten die zoo welwillend waren om zoo langen tijd niets te ontvangen, nu welwillend genoeg zouden zijn *iets* aan te nemen.

De heer *Boot*, Minister van Justitie, herhaalde dat hij het beginsel volkomen toegaf, dat de gemeenten niet verpligt waren de kosten voor de regtshuizen te dragen. Van die overtuiging had hij reeds ten vorigen jare blijk gegeven, met betrekking tot de verplaatsing van de kantongeregten te Amsterdam. Maar wat de Minister niet kon toegeven was, dat de Regering verpligt zou zijn geld op te dringen zelfs aan die gemeenten die voor den afstand harer lokalen geen geld vroegen.

De heer *van Nispen van Sevenaer* was het omtrent dit punt volkomen eens met den Minister en meende dat ook hier het streng doorvoeren van een beginsel nadeelige gevolgen hebben zou.

Daarna werd de algemeene beraadslaging gesloten.

Op art. 41 stelde alsnu de heer van Eck voor, om den post van *f* 245,083.50, te verminderen met *f* 8000, ten einde den aanbouw van regtsgebouwen en gevangenissen uit te stellen tot nadere vaststelling der regterlijke organisatie. Nadat de heer *van Diggelen* op nieuw had betoogd de noodzakelijkheid om onverwijld over te gaan tot de verbetering dier gebouwen te Goes, werd het amendement van den heer van Eck in stemming gebragt en *verworpen* met 48 tegen 19 stemmen. *Voor* stemden de heeren van Nispen, Thorbecke, Strens, Westerhoff, van Hall, van der Linden, Wintershoven, van Hoëvell, de Poorter, Olivier, van der Veen, Hoynck, Idserda, van Heukelom, Wintgens, Jespers, van Eck, Hugenholtz en Meeussen.

Bij de 8ste afdeeling (adel) gaf de heer *van Lijnden* den wensch te kennen, dat het overbrengen van de afdeeling bij het Departement van Justitie niet leiden mogt tot vertraging van zaken.

De 9de afdeeling (pensioenen, wachtgelden en gratificatien) gaf geene aanleiding tot discussien in het algemeen. De onder-artt. 45 en 46 werden zonder beraadslaging aangenomen.

Onder-art. 47 (wachtgelden) lokte daarentegen eene breedvoerige discussie uit.

De heer *van Asch van Wijck* vroeg eenige inlichtingen omtrent het te verleenen wachtgeld van *f* 2000, aan den onder het vorig Ministerie eervol ontslagen Secretaris-Generaal.

1⁰. Of de gedane aanvrage steunde op een Koninklijk besluit, of er een Koninklijk besluit bestond, waarbij aan dien persoon wachtgeld wordt gegeven. Spreker nam dit à priori aan, daar hij niet wist op welken anderen grond de aanvraag steunen kon. Hij meende dit te meer, omdat de Minister ten vorigen jare had verklaard, dat al bestond er een Koninklijk besluit, het nog altijd aan de Kamer zou vrijstaan, om de aangevraagde som al of niet te valideren. Hij geloofde ook dat het aldus behoorde te geschieden; want de Grondwet had aan den Koning het regt toegekend om de bezoldiging der ambtenaren vast te stellen en die te brengen op de begrooting; dezelfde regel

moest ook op de wachtgelden geacht worden toepasselijk te zijn. Er moest dus blijken dat een Koninklijk besluit bestond en ook dat er bijzondere termen waren die tot toekenning van het wachtgeld aanleiding gaven. Zoolang dit niet bleek kon er ook geen sprake zijn van het brengen van een wachtgeld op de begrooting. De Minister had wel in zijne Memorie van Beantwoording gesproken van het Koninklijk besluit dat ingetrokken was, doch bestond er geen later besluit, dan is dat besluit nog van kracht, en dan zou het den spreker onverklaarbaar voorkomen, hoe nu eene som van *f* 2000 op de begrooting werd gebragt. Spreker nam echter aan dat een nieuw Koninklijk besluit aanwezig was, ofschoon zijn twijfel berustte op de omstandigheid dat op den nominativen staat van wachtgelden, gevoegd bij de begrooting, de naam van den hierbedoelden persoon niet voorkwam.

2°. Of de gedane aanvrage is een gevolg van een besluit genomen door den Raad van Ministers? Op de beantwoording dier vraag stelde de spreker prijs, omdat hij bij een bevestigend antwoord nog eene andere vraag zou willen doen. De Minister zeide in zijne Memorie van Beantwoording het volgende: „het „komt den Minister voor, dat des requestrants verzekering bij later request, dat zijn verzoek om te worden verschoond van de aanneming van zoodanig „wachtgeld niet de strekking had om af te zien van *alle* „wachtgeld, maar doelde op den vorm waarin het was „verleend, allezins aannemelijk is, en dat de bedoeling „van het adres van 14 februarij 1857, al zij dit ten gevolge van onduidelijke uitdrukking van den steller, „verkeerdelijk is opgevat, en dat, al mogt hij zich daarin „dubbelzinnig hebben uitgedrukt, daaruit in billijkheid geen argument tegen hem mag worden ontleend „nadat hij bij later request die bedoeling verduidelijkt heeft." Dit latere request was waarschijnlijk hetzelfde als dat hetwelk de Minister verleden jaar overgebragt had in den Raad van Ministers en waarop die Ministerraad besloten had dat er geene termen aanwezig waren om op het genomen besluit terug te komen. Spreker vroeg nu welke de gronden zijn, die den Ministerraad noopten om op zijn vroeger oordeel terug te komen. Mogt de zaak in den Ministerraad niet zijn behandeld, dan vroeg de spreker welke gebeurtenissen sedert den Minister aanleiding hadden gegeven om eene voordragt te doen in strijd met het oordeel van den Raad van Ministers. Een onderzoek heeft er niet plaats gehad: wat had dus tot de veranderde zienswijze aanleiding gegeven? Hij moest aannemen dat het oordeel van den Ministerraad verleden jaar op goede gronden steunde, evenzeer als hij moest onderstellen dat de gronden van gewigtigen aard moeten zijn geweest, die een vorig Minister hadden doen overgaan tot het ontslag en den maatregel zelven te onderwerpen aan de beslissing van den Raad van Ministers. En wanneer nu diezelfde Ministerraad op het verzoek van den belanghebbende, om verschoond te blijven van een wachtgeld naar aanleiding van eene missive des Ministers, een besluit provoceert tot intrekking van dat wachtgeld, dan blijkt daaruit dat die missive bij dien Raad niet alleen bekend, maar zelfs door dezen goedgekeurd was. Wanneer eindelijk een opvolgend Ministerie, op een nader rekwest van den belanghebbende, verklaart dat er geene termen aanwezig zijn, om op het eenmaal genomen besluit terug te komen, dan moet de spreker onderstellen dat ook daarvoor gewigtige redenen bestaan hebben. Het kwam hem dus niet onbelangrijk voor de redenen te kennen die tot het tegenwoordig voorstel hadden geleid.

3°. wachtgeld had de strekking om een ambtenaar in staat te stellen te wachten totdat hij herplaatst zou worden. Het was nu bijna drie jaren geleden, dat de bedoelde persoon ontslagen werd: sedert hadden vele benoemingen bij het Departement van Justitie plaats en de spreker wilde nu vragen of er in al dien tijd geene gelegenheid geweest was, om den betrokken persoon eene betrekking op te dragen en of het in de bedoeling ligt van den Minister, om, zoodra de gelegenheid daartoe bestaat, hem te herplaatsen?

De heer *Boot, Minister van Justitie,* antwoordde op de drie vragen het volgende:

1°, het voorstel bij deze begrooting gedaan berustte niet op een voorafgaand Koninklijk besluit. Het is de bedoeling om, wanneer de post door de Kamer wordt goedgekeurd, aan Z. M. voor te stellen eene beschikking te nemen op een request dat door den betrokken persoon laatstelijk is ingediend, doch waarop nog geene beschikking genomen is. Dit gebeurde meer en is in den regel de gewone loop van zaken. Wanneer men iemand eene verhooging van bezoldiging wil toekennen, dan is het beter vooraf de goedkeuring der Kamers daarop te wachten, dan den Koning bloot te stellen om op een genomen besluit terug te komen. Op de tegenwoordige begrooting werd voorgedragen de verhooging van de bezoldiging van een referendaris, waartoe de Koning nog geen besluit had genomen.

2.° Er had in de zaak geen hernieuwd onderzoek plaats gehad. Zoodanig onderzoek zou ook niet te pas komen; daar men aan den Koning de bevoegdheid niet kon betwisten ambtenaren te ontslaan zonder aanvoering van redenen. Er was natuurlijk een behoorlijk onderzoek gedaan voor dat een besluit ten deze was genomen; maar daarop is gevolgd een eervol ontslag met de toekenning van een wachtgeld van *f* 3000. Nu is er na de discussien van het vorige jaar door den belanghebbenden een nieuw request ingediend, dat tot dusver zonder beschikking is gebleven, waarin hij te kennen geeft dat zijne bedoeling nooit is geweest en niet heeft kunnen zijn, gelijk men die had opgevat: en dat hij alleen verzocht had verschoond te blijven van een wachtgeld, waaraan voor hem vernederende voorwaarden waren verbonden. Dit request had de Minister gebragt in den Raad van Ministers, daarbij te kennen gevende dat het hem billijk voorkwam, dat op de door den requestrant aangevoerde gronden hem alsnog een wachtgeld zou worden toegekend. De Raad van Ministers had daaromtrent geene beslissing genomen. De Raad meende dat het eene zaak was die hem niet raakte: maar hij heeft er genoegen in genomen en er in berust dat hij Minister, op zijne persoonlijke verantwoordelijkheid, het voorstel zou doen.

3°. Wat de laatste vraag van den vorigen spreker betrof, daarop kon de Minister niet antwoorden. De bedoelde persoon is altijd geweest in administrative betrekking. De Min. wilde in eene openbare beraadslaging niet te kort doen aan 's mans regtskennis en kundigheden, maar het zal altijd bezwaarlijk zijn om iemand op rijperen leeftijd, en die steeds in administrative betrekkingen geweest is, voor te dragen tot het bekleeden van eenige regterlijke betrekking, die volgens den Minister niet was ingesteld om personen te believen of baantjes te bezorgen, maar welke alleen mogt worden verleend aan de zoodanigen die de Regering daartoe geschikt oordeelt. De Minister moest er zich dus van verschoonen om op die vraag een bepaald antwoord te geven.

De heer *van Asch van Wijck* wilde op de beantwoording der laatste vraag niet meer aandringen, maar kon zich niet tevreden stellen met het antwoord gegeven op zijne twee vorige vragen. Het bevreemdde hem dat, terwijl de Ministerraad ten vorigen jare geen bezwaar maakte om het onderwerp in behandeling te nemen, de Ministerraad thans verklaard had, dat de zaak niet was van zijne competentie. Spreker moest nu vragen welke dan de redenen zijn, die den Minister persoonlijk genoopt hadden om af te wijken van het oordeel dat uitgesproken was door twee opvolgende Ministerien. Tot dusver was het onbekend gebleven, wat er sedert het vorige jaar was gebeurd, dat den Minister tot een gunstiger oordeel leiden moest. Vooral gewigtig evenwel was het antwoord des Ministers dat er nog geen Koninklijk besluit bestond tot toekenning van het wachtgeld. Hij meende dat juist eene aanvrage als deze, die een bijzonder geval betrof, door een besluit moest worden voorafgegaan. Men bragt anders de beslissing van het vraagstuk over bij de Kamer, die alleen behoorde bij den verantwoordelijken Minister. Bovendien wanneer men van de Kamer eene beslissing eischte, dan moest men haar ook mededeeling doen van alle omstandigheden te dier zake, van de aanleiding tot het ontslag en van al hetgeen verder is voorgevallen, want zonder dat zou de Kamer niet met kennis van zaken kunnen oordeelen. Hier was zelfs niet de vraag of een wachtgeld mogt worden verleend, want hier bestond een besluit waarbij het verleende wachtgeld was ingetrokken. Voor dat de Kamer weet, of de Koning te dien aanzien van inzigt was veranderd, van die Kamer reeds à priori gelden te vragen, dit kwam den spreker onregelmatig voor; en op grond van een en ander achtte hij zich verpligt een amendement voor te stellen, ten doel hebbende om de som uitgetrokken bij het onder-art. 47 te verminderen met *f* 2000.

De heer *van Eck* verklaarde dat hem het zonderlinge nog niet was opgehelderd dat een secretaris-generaal eervol was ontslagen en toch den last ontving om zich uit de residentie te verwijderen en op de zaak nooit terug te komen, zoodat er op dien persoon steeds een blaam zou blijven kleven. Hij meende dat de Ministerraad verpligt was geweest een onderzoek in te stellen, en het bevreemdde hem dat dit geweigerd was. Hij had hooren zeggen van den Minister dat de Koning het regt had ambtenaren te ontslaan zonder opgave van redenen; maar hij meende dat de Koning ook het regt had om een onderzoek te doen instellen. Verleden jaar had de Ministerraad geen termen gevonden om op het eens genomen besluit terug te komen en nu stelde men toch een wachtgeld voor. Waarom? Alleen omdat de bedoelde persoon te kennen heeft gegeven dat zijn verzoek tot intrekking van het wachtgeld alleen die bedoeling had, dat hij wenschte ontslagen te worden van de daarbij gestelde onteerende voorwaarden. De Minister althans meende dat het verzoek alzoo kon worden opgevat. Is dit waar, dan moest het besluit tot intrekking beschouwd worden als gegrond te zijn op eene vergissing en dan moest het oorspronkelijk besluit weder in werking treden. Dan echter kon er geene sprake zijn van een wachtgeld van *f* 2000 maar van een wachtgeld van *f* 3000. De reden waarom hij het amendement zou ondersteunen lag daarin, dat de geheele zaak op hem een zeer onaangenamen indruk gemaakt had, en dat aan het verleenen van wachtgelden een grondig onderzoek moest voorafgaan, zullende hij van den uitslag van dat onderzoek zijne stem over het te verleenen wachtgeld laten afhangen. Bij deze gelegenheid drukte de spreker tevens den wensch uit, dat de geheele zaak der wachtgelden mogt geregeld worden bij de wet, waarvan het wenschelijke nu meer dan ooit uitkwam.

De heer *Dommer van Poldersveldt* zou voor het amendement stemmen, omdat hij het gebruik van wachtgelden toe te kennen niet anders kon goedkeuren, dan wanneer het oogmerk bestond om tijdelijk verwijderde ambtenaren te herplaatsen. Hij zou niet treden in een onderzoek van de redenen die een vorig Minister geleid hadden tot de provocatie van het ontslag; de zaak is en blijft duister. Wanneer hij van de eene zijde vertrouwde dat geen Minister tot zoodanig besluit zou komen, zonder daarvoor voor hem deugdelijke gronden te hebben, van den anderen kant vertrouwde hij dat de tegenwoordige Minister het voorstel niet zou doen, indien deze niet overtuigd was van de billijkheid om eenige tegemoetkoming te verleenen. Intusschen de wijze, waarop thans werd gehandeld, kon hij niet goedkeuren. Hij zou dus stemmen voor het amendement, maar hij verklaarde zich bereid om daartoe mede te werken wanneer op eene andere wijs den betrokken persoon kon worden tegemoet gekomen.

De heer *Hugenholtz* verkeerde in eene zekere moeijelijkheid omtrent het uitbrengen van zijne stem. De persoon dien het hier gold had zijne sympathie niet; bij menige discussie had hij hem bijna met den vinger aangewezen: in het gewone leven is van de zaak veel gesproken en in den regel niet zeer gunstig voor den ontslagen ambtenaar. Dit evenwel was bij hem de vraag niet, maar wel of hij de weg mogt volgen dien de Regering had ingeslagen. Hij erkende het regt van de Regering, om ambtenaren, die in een of ander opzigt in hun pligt te kort kwamen, te ontslaan, ofschoon hij geloofde dat de billijkheid medebragt, dat het ontslag op gronden steunde. Maar wanneer de Regering een ambtenaar eervol ontslaat, hem een wachtgeld toekent en daarbij conditiën stelt, vernederend voor den betrokken persoon: wanneer die persoon verzoekt van die conditiën te worden ontheven en aan dat verzoek niet alleen niet wordt voldaan, maar daarbij de geheele gunstige dispositie wordt ingetrokken: wanneer die persoon dan openbaarheid provoceert en onderzoek verlangt, maar van de zijde der Regering daaraan geen gehoor wordt gegeven en zij het stilzwijgen blijft bewaren, dan vroeg de spreker of hij de Regering op dien weg volgen mogt? Hij erkende dat het hier gold het zijn of niet zijn van den betrokken persoon; doch naar zijne meening moesten al de gevolgen komen ten laste van den Minister: hij voor zich moest bezwaar maken den Minister op den ingeslagen weg te volgen.

De heer *Boot, Minister van Justitie*, betoogde dat het gevraagde onderzoek teregt was geweigerd; want een Minister behoefde zich niet te verantwoorden voor de redenen waarom een ambtenaar wordt ontslagen. Wanneer nu het feit vast staat dat dien ambtenaar is gegeven een eervol ontslag met wachtgeld, maar dat daarbij was gevoegd een particulieren brief van den Minister, waarin deze zekere voorwaarden aan dat wachtgeld verbond, dan heeft de betrokken persoon zeer onverstandig gehandeld, of is afgegaan op onverstandige raadgevers, toen hij meende dat hetgeen in den brief stond was vervat in het besluit. Van daar dat hij een request aanbood aan den Koning, met het verzoek om van zoodanig wachtgeld verschoond te blijven en daarop is het besluit ingetrokken. Nu komt hij terug en zegt, dat het zijne bedoeling niet is geweest om afstand te doen van alle wachtgeld, maar alleen van zoodanig wachtgeld waaraan vernederende voorwaarden zijn verbonden. De Minister herhaalt uitdrukkelijk, hetgeen hij reeds in de Memorie van Beantwoording had gezegd, dat de toon van het request, blijkbaar in gemoedsbeweging gesteld, van dien aard was, dat des Ministers ambtsvoorganger in de meening moest verkeeren, dat de requestrant alle wachtgeld van de hand wees. Doch wanneer men de redenen en de omstandigheden woog, dan geloofde de Minister in billijkheid te mogen vragen, of de Staat mogt profiteren van de verkeerde uitdrukkingen in het request vervat? Wat betreft de opmerking van den heer Dommer, was het de Minister eens, dat in den regel het wachtgeld strekken moest tot tijdelijke tegemoetkoming voor hem, die in eene andere betrekking zou worden geplaatst. Maar het besluit van julij 1849 was hier niet van toepassing, en daaruit kon niet volgen, dat niet bij een ander besluit een wachtgeld van anderen aard kon worden toegekend.

De heer *Thorbecke* helde wel eenigzins over tot het toekennen van wachtgeld, maar zoo als de zaak zich voordeed, achtte hij zich verpligt voor het amendement te stemmen. De Minister had de Kamer nu, gelijk voorheen, gevoerd tot het eerste stadium van de zaak, waarin het ontslag met wachtgeld werd verleend. Maar daarop is gevolgd een tweede stadium, waarin de vraag of wachtgeld kon worden toegekend, onderworpen werd aan den Raad van Ministers. Verleden jaar is het advies van dien Raad ontkennend geweest en de Minister had dan ook verleden jaar dat wachtgeld niet voorgedragen. Nu heeft, hetgeen thans wordt voorgedragen, den spreker gebragt onder den indruk die reeds geschetst was door den heer van Asch van Wijck, namelijk dat de Regering heeft gemeend de zaak te moeten overlaten aan de Kamer. En nu vroeg hij: als de zaak aan de Kamer wordt overgelaten, is zij bevoegd, en zoo ja, kan zij beslissen? Het overlaten aan de Kamer kan nooit opgaan. Het Gouvernement moet hebben voor het voorstel bepaalde gronden: deze kunnen door de Kamer worden goedgekeurd of afgekeurd; maar het is niet de Kamer waarop de beslissing moet aankomen. Kan de Kamer beslissen? Voor zoover spreker de zaak kende, kon de Kamer niet beslissen; hij althans kende geene genoegzame gronden om een besluit te nemen in strijd met het gevoelen van den Ministerraad, dat er geene termen bestonden om op den maatregel terug te komen. De Kamer kon niet beslissen dan nadat haar alle stukken ter zake betrekkelijk waren voorgelegd, en dit zou hij niet verlangen, want het zou zijn het aan zich trekken door de Kamer van eene administrative beslissing, die niet aan de Kamer behoorde.

De heer *van Zuylen van Nyevelt* meende dat het betoog van den laatsten spreker niet in alle opzigten juist was. De Regering zou de zaak door de Kamer niet doen beslissen wanneer deze het onder-artikel 47 inwilligde. In dat artikel stond met geen woord van den betrokken persoon gewaagd. Het is waar dat van de Regering het voornemen is vernomen, om den bedoelden persoon een wachtgeld toe te kennen; maar wanneer de Kamer artikel 47 inwilligde, dan deed zij niets anders dan aan de Regering ruimte en gelegenheid te laten om eene beslissing te nemen. Het was op dien grond en ook op gronden van billijkheid dat de spreker bezwaar maakte om aan het amendement zijne stem te geven.

De heer *van Hoëvell* antwoordde hierop dat de Regering wel degelijk in de stukken had medegedeeld het doel waarmede zij de *f* 2000 aanvroeg. Nu meende hij dat de Minister zelfstandig moest oordeelen, onafhankelijk van het oordeel der Kamer. Moest de ontslagen ambtenaar een wachtgeld ontvangen, de Minister provocere een besluit; zijn voorganger had dat ook gedaan. De Minister was van zijne vroegere meening teruggekomen; de Minister moest dan ook zelfstandig een besluit nemen. Dit was zijn pligt, maar hij moest niet in de Kamer komen en zeggen: hoe denkt gij er over; keurt gij het goed, dan zal ik het doen; keurt gij het niet goed, dan zal ik het laten? Neen, de Kamer kon dergelijke besluiten niet provoceren en wanneer zij het deed, zij zou zich inmengen in het bestuur, niet van Indië, maar van Nederland. (Gelach).

De heer *van Zuylen van Nyevelt* merkte op, dat het voornemen der Regering ten aanzien van de bestemming der *f* 2000 alleen te vinden was in den toelichtenden staat. De Kamer echter keurde alleen de wet goed, en daarom zou de Kamer door de inwilliging van art. 47 de kwestie zelve niet beslissen, maar alleen aan de Regering ruimte laten eene beslissing ten deze te nemen.

De heer *van Hall* (voor zoover verstaanbaar) drong bij de Kamer aan om het lot van den vader eens talrijken gezins niet afhankelijk te maken van te strenge opvatting der letter. Het gold hier niet het besluit van 1849; het betrof een gansch op zich zelf staanden maatregel. Zelfs den heer Thorbecke had hij hooren spreken van geneigdheid tot het verleenen van wachtgeld; en indien het ernst was om te helpen, dan hoopte hij dat men over kleine consideratien zou heen stappen. Men had echter eene andere consideratie aangevoerd, namelijk gebrek aan het noodige initiatief van de zijde der Regering. Hij meende dat de heer van Zuylen deze bedenking voldoende had opgehelderd; maar hij wilde er nog het volgende bijvoegen. Men delibereerde hier over eene begrooting, die niet kon wordend ingediend en ook niet ingediend is, zonder autorisatie des Konings. En wat deed nu de Regering? Zij stelt eene som voor, ze neemt dus het initiatief; zij vraagt geene beslissing van de kwestie, maar ze vraagt de toekenning van eene som, waardoor ze in staat kon worden gesteld, de zaak later te regelen. Er waren een aantal uitgaven op de begrooting, waartoe nog niet was besloten, doch waartoe men plan heeft, mits men vooraf wete, dat het geld daarvoor zal worden toegestaan. Dit is zoo waar, dat wanneer de *f* 2000 geweigerd werden, de Regering dan toch nog het wachtgeld zou kunnen toekennen, indien de overblijvende som van art. 47 daartoe ruimte zou laten. Hij hoopte dat de Kamer den droevigen en betreurenswaardigen toestand zou doen ophouden waarin de ontslagen ambtenaar verkeert. Die toestand gold een ambtenaar die een eervol ontslag had bekomen met wachtgeld, maar die door een bijgaanden brief een blaam zag geworpen op zijn naam, dien hij niet mogt aannemen. De Minister zeide dat hij onverstandig had gehandeld, spreker was van tegenovergestelde meening. Hij kon niet aannemen, wat hem op zoo onteerende wijze werd aangeboden. De man kan zich ook niet verdedigen, want er is niemand die hem in het openbaar durft beschuldigen. Het was hier geene kwestie van geld, maar het betrof 's mans geheele existentie, zijne toekomst en den naam zijner kinderen.

De heer *Idserda* betoogde dat, indien de ontslagen ambtenaar aanspraak had op wachtgeld, hem dan toekwam *f* 3000 en niet *f* 2000, en dat wanneer hij er geen aanspraak op had hem ook geene *f* 2000 mogten worden verleend. Daar de spreker evenwel de gronden niet kende, die hem in staat stelden de zaak te beoordeelen, zou hij voor het amendement stemmen.

De heer *Boot*, Minister van Justitie, merkte op dat de gronden van den heer Idserda niet juist waren. Het wachtgeld was niet een gevolg van het besluit van 2 julij 1849, want de ambtenaar was niet ontslagen ten gevolge van een algemeenen maatregel van bestuur; maar het was een wachtgeld te verleenen naar aanleiding van bijzondere omstandigheden.

De heer *van der Linden* was van oordeel dat men hier de Kamer wilde doen beslissen eene bepaald administrative handeling en dan meende hij dat de Regering niet bij de Kamer mogt worden overgebragt. Maar in de tweede plaats had de Minister verklaard, dat het wachtgeld niet steunde op de wet. Waarop steunt het dan? vroeg de spreker. Is het dan een cadeau dat de Minister voornemens is te doen? Op nieuw bleek hieruit hoe noodig het was dat de zaak der wachtgelden geregeld werd bij de wet, en reeds op dezen algemeenen grond verklaarde de spreker zich tegen het voorstel der Regering. Hij eindigde met de verklaring dat hij aan den persoon dien het hier gold volkomen vreemd was, en dat wanneer hij met hem bekend ware zoo als de heer van Hall, hij hem welligt met evenveel warmte en vuur zou hebben verdedigd. Maar hij had eenvoudig de kwestie de behandelen, afgescheiden van den persoon; en hij kon dus aan het voorstel der Regering zijne stem niet geven.

De heer *Boot*, Minister van Justitie, merkte op, dat de laatste spreker gezegd had dat het wachtgeld niet steunde op de wet. Maar de Minister moest in overweging geven, dat de zaak der wachtgelden op geenerlei wet hoegenaamd steunde. Zij was geregeld bij het Koninklijk besluit van 2 julij 1849, en nu zal een Koninklijk besluit, dat wachtgeld verleent in een speciaal geval, evenzeer een Koninklijk besluit zijn als dat van 1849.

Niemand meer het woord vragende wordt de beraadslaging gesloten en het amendement van den heer van Asch van Wijck, in stemming gebragt, *aangenomen* met 36 tegen 31 stemmen.

Voor stemden de heeren de Poorter, Olivier, Delprat, van der Veen, Lycklama, Slicher, Idserda, Duymaer van Twist, Gevers Deynoot, Wintgens, van Eck, Zylker, van Asch van Wijck, Beens, de Kempenaer, van Heiden Reinestein, de Bieberstein, Begram, Sloet, van Voorthuysen, Betz, van Foreest, Kingma, v. Nispen, Dommer v. Poldersveldt, Dullert, Thorbecke, Wybenga, Meylink, Westerhoff, Schimmelpenninck, van der Linden, van Wintershoven, Elout, Hoffmans en van Hoëvell.

Tegen stemden de heeren Godefroi, Oomen, Mackay, van Zuylen, van der Poel, Poortman, van Akerlaken, van Heukelom, Jespers, Taets van Amerongen, de Brauw, van Franck, Hugenholtz, Hoekwater, van Lynden, Hengst, Schimmelpenninck van der Oije, Wichers, Meeussen, Luyben, van Reede van Oudtshoorn, ..., Anemaet, Dirks, van Diggelen, ..., Storm van 's Gravesande, Strens, van Hall, Heemskerk en de Voorzitter.

De overige artt. van het hoofdstuk gaven tot geene bedenkingen aanleiding en werden zonder beraadslaging goedgekeurd.

Het hoofdstuk zelf werd *aangenomen* met 55 tegen 12 stemmen.

Tegen stemden de heeren Thorbecke, van Hall, van der Linden, Taets van Amerongen, van Eck, Hugenholtz, van Asch van Wijck, Kingma, van Hoëvell, Olivier, Idserda en van Heukelom.

Daarna was aan de orde het Vde hoofdstuk (Binnenlandsche Zaken), doch werd op voorstel van den heer Wichers met 36 tegen 29 stemmen besloten om de behandeling daarvan uit te stellen tot morgen ochtend ten 11 ure.

Voor de behandeling nog heden, stemden de heeren Anemaet, Dirks, van Voorthuysen, Storm van 's Gravesande, van Foreest, Wybenga, Reinders, de Poorter, Delprat, Oomen, v. d. Veen, Lycklama, Slicher, Mackay, van Zuylen, Poortman, Duymaer van Twist, van Akerlaken, Gevers Deynoot, Taets van Amerongen, Hoekwater, van Lynden, Beens, Hengst, de Kempenaer, Luyben, Schimmelpenninck v. d. Oije, Begram en de Voorzitter.

WETSONTWERP tot regeling der ontvangsten en uitgaven van het pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor 1860.

Bij de overweging in de afdeelingen der Tweede Kamer van het ontwerp van wet tot regeling der ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor Burgerlijke Ambtenaren voor het jaar 1860 zijn tegen die begrooting zelve geene bedenkingen gemaakt.

Alleen heeft het de aandacht getrokken, dat op den nominativen staat van de sedert 15 augustus 1858 ten laste van het fonds verleende pensioenen er twee voorkomen, die verleend zijn na veertigjarige dienst. Bij den eersten opslag liet zich dit niet verklaren, daar het fonds dan toch bestemd is om daaruit de pensioenen te bestrijden van de ambtenaren, na 1 januarij 1846 nieuw aangesteld. Men heeft voor het bezwaren van het fonds met deze beide pensioenen geene andere oplossing kunnen vinden, dan dat men te denken hebbe aan de toepassing van art. 19 der wet van 9 mei 1846 (Staatsblad n.° 24), zoodat het hier oude militairen zou gelden, die na 1 januarij 1846 in eene burgerlijke betrekking zijn overgegaan. Men wenschte echter te weten, of deze oplossing juist was.

Door eenige leden werd aangemerkt, dat de opgave van hetgeen voor het fonds aan inschrijvingen op het grootboek der 2½ per cents schuld is aangekocht, een even volledig als duidelijk overzigt van deze achtereenvolgende aankoopen geeft, zoowel wat beursprijs, courtage, als te goed komenden interest betreft. Zij gaven het verlangen te kennen, dat de opgaven van het gebruik der sommen, voor amortisatie van Staatsschuld toegestaan, voortaan op diezelfde eenvoudige wijze mogten worden ingerigt.

Te dezer gelegenheid is in eene der afdeelingen nog eene andere bedenking gemaakt. Uit het laatste verslag der Algemeene Rekenkamer is gebleken, dat in 1858 twee in 't oog vallende misslagen of onregelmatigheden ten aanzien van het verleenen van burgerlijke pensioenen ontdekt en zoo goed mogelijk hersteld zijn. In het eene geval gold het de toekenning van tweeërlei pensioen, één burgerlijk en één militair, aan denzelfden persoon; in het andere, het gepaard doen gaan van het genot van wachtgeld met dat van burgerlijk pensioen. Men wilde gevraagd hebben, of dergelijke verkeerdheden niet voorgekomen zouden worden, indien aan het vroeger door de Rekenkamer geuit verlangen tot het uitoefenen eener meer afdoende contrôle op het verleenen van pensioen toegegeven wierd, en dus van hare zijde een voorafgaand onderzoek te dezer zake plaats had.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend te kunnen volstaan met het opnemen dezer bedenkingen en vragen in een eindverslag; meenende zij dat die, voor zooveel noodig, bij de openbare beraadslaging kunnen worden toegelicht en opgelost.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. & C. A. van Reyn, te Rotterdam.